

IDŐKÖZI JELENTÉS

2021
ÁPRILIS

Beszámoló az MNB 2021 első negyedévi tevékenységéről

2021
ÁPRILIS

A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. tv. előírja, hogy az MNB a monetáris folyamatok alakulásáról és alapvető feladatai körébe tartozó egyéb lényeges kérdésekről – amennyiben törvény eltérően nem rendelkezik – legalább negyedévente jelentést készít és hoz nyilvánosságra. Az ennek az előírásnak megfelelően kialakult MNB-s publikációs rend egyik eleme az évente kétszer megjelenő Időközi jelentés.

A jelentés nem tartalmazza a Pénzügyi Békéltető Testület beszámolóját.

A jelentés a 2021. március 31-ig terjedő időszak adataira épül.

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hergár Eszter

1054 Budapest, Szabadság tér 9.

www.mnb.hu

Tartalom

1. Monetáris politika	5
2. A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása	13
3. Az MNB felügyeleti és fogyasztóvédelmi tevékenysége	18
4. Szanálás	26
5. Nemzetközi tartalékok	28
6. Készpénz-logisztikai tevékenység	29
7. Pénzforgalom és értékpapír-elszámolás	34
8. Az MNB statisztikai tevékenysége	37

1. Monetáris politika

A Monetáris Tanács a márciusi Inflációs jelentés publikálása előtt áttekintette az inflációs és makrogazdasági folyamatokat. 2020 negyedik negyedében a világgazdaság teljesítménye a vártnál kedvezőbben alakult. A járvány második hullámával szemben gazdaságilag ellenállóbbnak bizonyultak a világ országai, így a növekedési előrejelzések és az inflációs várakozások jellemzően felfelé tolódtak. Az emelkedő inflációs várakozásokat az amerikai költségvetési élénkítő intézkedések elfogadásával kapcsolatos hírek és az emelkedő nyersanyagárak is támogatták. A járvány harmadik hulláma a gazdasági aktivitás újbóli romlását és a kockázatok emelkedését okozta, így a világgazdaság helyreállításának sebessége körüli bizonytalanság továbbra is kiemelkedően magas. A gazdaságok újraindításának időzítése nagymértékben függ a lakosság átoltottsági szintjétől, azonban az oltási folyamat a világ legtöbb országában a vártnál lassabban halad.

A pénz- és tőkepiaci hangulat változóképpen alakult. A negyedév első felében a vakcinákkal kapcsolatos kedvező hírek következtében javult a befektetői hangulat, ugyanakkor az amerikai költségvetési élénkítő intézkedések elfogadásával kapcsolatos bizonytalanság, a globális inflációs aggodalmak, illetve a megugró fejlett piaci hozamok miatt január és február végén is nőtt a kockázatkerülés.

Az elmúlt időszakban a jegybankok továbbra is támogató monetáris politikát folytattak. A globálisan meghatározó jegybankok közül a Federal Reserve változatlanul, nulla közeli szinten hagyta az irányadó rátáját és jelezte, hogy fenntartja eszközvásárlásainak jelenlegi ütemét. Az Európai Központi Bank szintén változatlanul hagyta az irányadó rátákat, valamint az eszközvásárlási és hitelprogramjainak paramétereit. A régiót tekintve a cseh és a lengyel jegybank nem módosított az irányadó rátán, míg a román jegybank további kamatcsökkentést hajtott végre. A lengyel jegybank tavaly év végén devizapiaci intervenciót hajtott végre és jelezte, hogy a piaci kondíciók függvényében, szükség esetén újabb intervencióra kerülhet sor.

Az első negyedév árazási döntéseit a koronavírus-járvány következtében továbbra is nagyobb változókonyság és a szokásostól eltérő szezonális mintázat jellemezte. Ez a változókonyság a következő negyedévekben is fennmarad. Az infláció második negyedévi megugrásában kínálati, költségoldali hatások és adóintézkedések játszanak szerepet, ezt követően az év második felében várhatóan újból mérséklődik az árdinamika. Az infláció emelkedését elsősorban az üzemanyagárak és a dohánytermékeket érintő jövedéki adó további növelése okozza, de bázishatások mellett szerepet játszik benne a gazdaság újraindításából eredő, a tavaly nyárhoz hasonló inflációs hatás is. Az infláció az idei évben a 3,8–3,9 százalékos tartományban alakulhat. A következő negyedévek változókonysága ellenére az átmeneti hatások kifutása, a gazdaságban meglévő kihasználatlan kapacitások és a külső környezet dezinflációs hatása a hazai árak alakulását mérséklék, ezért várhatóan már 2022 első negyedévtől a jegybanki cél körül stabilizálódik a fogyasztóiár-index. Az adószűrt maginfláció 2021-ben 2,9–3,1, 2022-ben 2,7–2,8, míg 2023-ban 3,0 százalék lehet előrejelzésünk szerint.

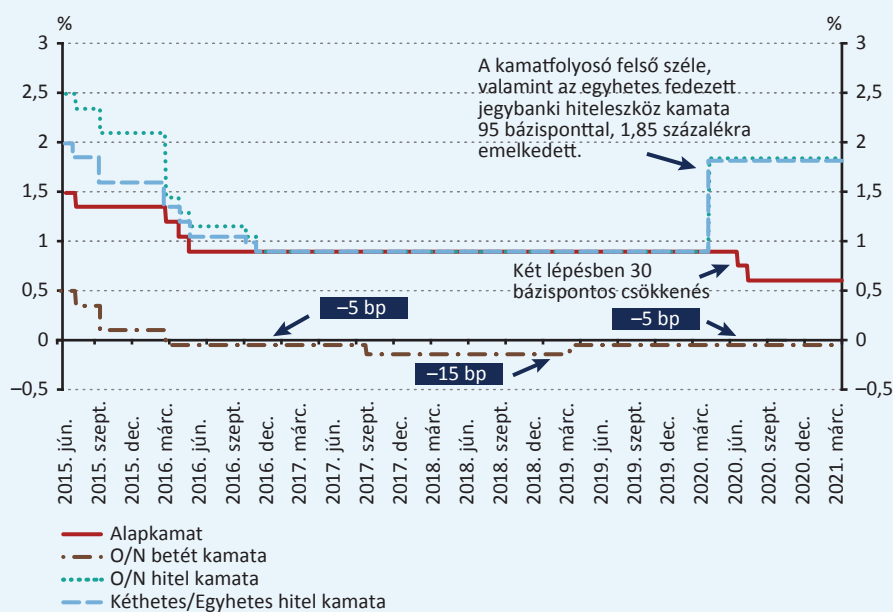
A magyar gazdaságot mind keresleti, mind kínálati oldalról gyors helyreállítási potenciál jellemzi. 2020 negyedik negyedében a bruttó hazai termék 1,4 százalékkal bővült a harmadik negyedévhez viszonyítva, míg az év egészében 5,0 százalékkal csökkent éves alapon. 2020-ban Magyarország gazdasági teljesítménye az Európai Unió átlagánál kevésbé esett vissza, így folytatódott a reálgazdasági felzárkózás. A gazdasági kilábalás a koronavírus-járvány harmadik hullámának megjelenésével lelassult, a járvány megfékezésére bevezetett újabb korlátozó intézkedések eltérő mértékben érintik a különböző ágazatokat. A termelő ágazatok kibocsátásának helyreállása, ha lassuló ütemben is, de folytatódott. A piaci szolgáltatások járványügyi korlátozások által érintett részének kilábalása az újraindítással erősödhet.

Az elmúlt évtizedben követett gazdaságpolitika fenntartotta hazánk makrogazdasági egyensúlyát, valamint csökkentette külső és belső sérülékenységét. A koronavírus-járvány által okozott negatív reálgazdasági és pénzpiaci következményeket a magyar Kormány és a Magyar Nemzeti Bank gyors és hatékony lépései mérsékeltek. Az egészségügyi és a gazdasági védekezés kiadásai miatt az államháztartás hiánya nő, ugyanakkor javult a folyó fizetési mérleg egyenlege, így az ország külső finanszírozási képessége tartósan pozitív marad. A járvány hatásainak mérséklődésével és a fenntartható gazdasági növekedés helyreállításával párhuzamosan az államadósság az átmeneti emelkedése után az idei évtől újra csökkenő pályára áll.

A Monetáris Tanács a márciusi Inflációs jelentés alapelőrejelzése körül három alternatív forgatókönyvet emelt ki. A koronavírus-járvány és a gazdasági kilábalás globális elhúzódsát feltételező alternatív forgatókönyv az alapelőrejelzésnél alacsonyabb hazai inflációs és érdemben visszafogottabb növekedési pálya felé mutat. A globális reflációt és a gazdaság újranyitásától eredő másodkörös inflációs hatásokat bemutató alternatív forgatókönyv az alappályánál magasabb árdinamikát és GDP-növekedést feltételez. A feltörekvő piacokkal szembeni kockázatkerülés erősödését megjelenítő alternatív pálya esetében az infláció magasabb, míg a növekedés visszafogottabb az alapelőrejelzésnél. A kiemelt forgatókönyvek mellett a Monetáris Tanács további alternatív szenárióként a versenyképességi reformok megvalósulását feltételező pályát tárgyalta.

A Monetáris Tanács az első negyedévben nem változtatott a monetáris kondíciókon. Az alapkamat változatlanul 0,60 százalék, míg az O/N betéti kamat -0,05 százalék, az O/N és az egyhetes fedezett hiteleszközök kamata pedig 1,85 százalék maradt. Az egyhetes betéti eszköz kamatát az MNB továbbra is a heti tenderek keretében határozza meg, amellyel a feltörekvő piacokkal szembeni kockázatkerülés felerősödésére reagál. Ameddig az inflációs kockázatok indokolják, addig a jegybank az alapkamat és az egyhetes betéti eszköz kamata között különbséget tart fenn. Az MNB számára kiemelt szempont, hogy a rövid oldali kamatok minden részipiacon és minden időszakban a Monetáris Tanács által optimálisnak tartott rövid oldali kamatszinttel összhangban alakuljanak. Az MNB ezért március végén – az előző negyedévekhez hasonlóan – ismét eurolikviditást nyújtó devizawap tendereket tartott, hozzájárulva a monetáris kondíciók stabilitásának megőrzéséhez.

1. ábra
A Magyar Nemzeti Bank irányadó eszközeinek alakulása

Forrás: MNB.

A Monetáris Tanács szerint a Növekedési Hitelprogram Hajrá kiemelt fontosságú a koronavírus-járvány kedvezőtlen gazdasági hatásainak tompításában. A Monetáris Tanács az NHP Hajrá keretösszegét áprilisban 3000 milliárd forintra emelte. Emellett a Monetáris Tanács 2021. január 12-i ülésén a Növekedési Kötvényprogram keretösszegét 750 milliárd forintról 1150 milliárd forintra emelte, 2021. március 9-i ülésén pedig döntött arról, hogy a Növekedési Kötvényprogram keretében történő vállalatikötvény-vásárlásait másodpiacon kiterjeszti a közzállalatok által kibocsátott értékpapírokra. Az NKP keretében az első negyedév végéig 51 vállalat összesen 59 kötvénysorozat sikeres kibocsátását hajtotta végre, aminek köszönhetően több mint 1050 milliárd forintnyi forrást tudtak bevonni, így a hazai vállalati kötvénypiac nominálisan közel megkétszereződött a program indulása óta. A programok keretei között kibocsátott többlet pénzmennyiséget az MNB továbbra is a preferenciális betéti eszköz segítségével, teljes mértékben semlegesíti.

A Magyar Nemzeti Bank célja a gyorsan változó környezetben is a monetáris transzmisszió hatékonyságának megőrzése, valamint az állampapírpiacon stabilitásának és likviditási helyzetének támogatása. Az MNB a hosszabb futamidőre ható eszközök hatékonyabb alkalmazása érdekében a monetáris politikai irányultságát változatlanul tartva az egyes programjai keretében kibocsátott likviditást átcsoportosította a fedezett hiteleszköz felől az állampapír-vásárlások irányába. Emellett az állampapír-vásárlásokat kiterjesztette a tízévesnél rövidebb lejáratú állampapírokra, ezzel biztosítva a folyamatos állampapírpiacon likviditást a hozamgörbe középső szakaszán. Amennyiben az állampapírpiacon stabilitási és likviditási helyzete indokoltá teszi, az MNB vásárlásai az egyes sorozatoknál az 50 százalékos részarányt is meghaladhatják. A program kezdete óta a jegybank állampapír-vásárlásai meghaladták az 1700 milliárd forintot. Az MNB az állampapír-vásárlási programot továbbra is tartós piaci jelenlét mellett, a heti vásárlások szerkezetét rugalmasan alakítva, a szükséges mértékben és a szükséges ideig fogja használni.

A Magyar Nemzeti Bank a koronavírus-járvány harmadik hullámában is elkötelezett az árstabilitás fenntartása mellett. A jegybank egyértelmű szándéka elkerülni, hogy a jelenlegi bizonytalan környezet az infláció tartós emelkedését okozza. A Monetáris Tanács kiemelt figyelemmel követi a feltörekvő piacokkal szembeni kockázatvállalási hajlandóság alakulását és a gazdaság újraindítása során esetlegesen jelentkező másodkörös inflációs hatásokat. A felfelé mutató inflációs kockázatok erősödése esetén a Magyar Nemzeti Bank készen áll a megfelelő eszközök alkalmazására.

A MONETÁRIS POLITIKAI ESZKÖZTÁR VÁLTOZÁSAI

A Monetáris Tanács 2021 első negyedéve folyamán 0,6 százalékon tartotta az alapkamatot. Emellett szintén változatlanul hagyta a kamatfolyosó alsó és felső széleit: egynapos betéti kamatot 0,05 százalékon, illetve az egynapos és egyhetes jegybanki fedezett hitelek kamatát 1,85 százalékon.

Az MNB - az előző negyedévekhez hasonlóan - eurolikviditást nyújtó swaptenderek alkalmazásával biztosította, hogy a hazai FX swappiaci hozamok negyedév végi volatilitása visszafogott maradjon, és a hozamok az időszak végén is összhangban legyenek a Monetáris Tanács által optimálisnak tartott rövid oldali kamatszinttel. Az MNB devizaswap-tenderei 2021. március 24. és 31. között sikeresen simították a negyedév végi swappiaci folyamatokat, összesen négy tenderen az MNB mintegy 2 milliárd eurót bocsátott a bankrendszer rendelkezésére. A negyedév végén átnyúló swappiaci jegyzések nem mutattak érdemi feszültséget.

A Monetáris Tanács január 27-i ülésén a hosszabb futamidőre ható eszközök hatékonyabb alkalmazása érdekében az MNB egyes programjai keretében kibocsátott likviditást átcsoportosításáról döntött a fedezett hiteleszköz felől az állampapír-vásárlások irányába. A Monetáris Tanács döntésével összhangban az MNB heti 30 milliárd forintról 10 milliárd forintra csökkentette a fedezett hiteleszközön keresztül nyújtott új likviditást, miközben az állampapír-vásárlási program heti vásárlásainak összegét 50 milliárd forintról 60 milliárd forintra emelte.

Az MNB kiterjesztette az állampapír-vásárlásokat a tízévesnél rövidebb lejáratú állampapírokra is, biztosítva ezzel a folyamatos állampapír-piacon likviditást a hozamgörbe középső szakaszán is. A jegybank heti állampapír-vásárlásainak összegét továbbra is rugalmasan alakítja, a korábbinál nagyobb arányban végrehajtva közvetlen másodpiaci vásárlásokat. Az MNB az állampapír-vásárlási programot tartós piaci jelenlét mellett, a szükséges mértékben és a szükséges ideig fogja használni. 2021 első negyedév végéig vásárolt államkötvények és államilag garantált kötvények névértéke megközelíti az 1790 milliárd forintot.

A Magyar Nemzeti Bank kiemelt célja a gyorsan változó piaci környezetben és az erősen bizonytalan vírushelyzetben is az állampapírpiacon stabilitásának és likviditási helyzetének támogatása. Ennek érdekében – a Monetáris Tanács március 9-i döntése alapján –, amennyiben az állampapírpiacon helyzete indokoltá teszi, az MNB vásárlásai az egyes sorozatoknál az 50 százalékos részarányt is meghaladhatják. A módosítás nem érinti a heti vásárlási mennyiséget, csak a vásárlások szerkezetét befolyásolja.

A JEGYBANKI ESZKÖZÖK IGÉNYBEVÉTELE ÉS A RÖVID FUTAMIDEJŰ HOZAMOK ALAKULÁSA

2021 első negyedévében a bankrendszer nettó forintlikviditása (elszámolási és azonnali elszámolási számlák nettó egyenlege, preferenciális, egynapos és egyhetes betétek egynapos és egyhetes hitelekkel csökkentett értéke) az időszak egészét tekintve átlagosan 6662 milliárd forintot tett ki. A havi átlagok növekvő tendenciát mutatnak. A rendszerszintű likviditás 2021. március 5-én, 7272 milliárd forintos értéken érte el maximumát, ezután a negyedév végéig a nettó likviditás mértéke csökkenésbe fordult, és 6089 milliárd forinton zárta a negyedévet.

A bankrendszeri likviditást döntően az MNB műveletei mozgatták. Ezen belül is kiemelten a 2020 év végi eurolikviditást nyújtó swapok január eleji lejáratát, illetve az állampapír-piaci vásárlások bővítették, miközben a negyedév folyamán a forintlikviditást nyújtó swapok csökkenő megújítása, valamint a negyedév végi eurolikviditást nyújtó swapok nyújtása szűkítették azt. További érdemi, de az előbbieknél kevésbé erőteljes tényező volt még az NHP ügyleteinek likviditást bővítő hatása. A Kincstári Egységes Számla hatása, valamint a készpénzforgalom növekedése az időszak végéig egyaránt csökkentette a bankrendszeri likviditást.

A bankrendszer összesített tartalék-kötelezettsége az időszakban 286-296 milliárd forintot ért el, kis ingadozással az egyes hónapok között. A tartalékszámok átlagos állománya havonta rendre 365, 382, illetve 353 milliárd forintra rúgott, azaz a korábbi negyedévekhez hasonlóan a ténylegesen elhelyezett tartalék minden hónapban meghaladta a kötelezettség mértékét. A kumulált túltartalékolás hóvégi egyenlegei időrendben 65, 77, illetve 48 milliárd forintot mutattak.

A többletlikviditás a jegybanki egyhetes, egynapos, illetve preferenciális betéti eszközökben helyezhető el. A fenti betéti eszközök közül a bankrendszer a legnagyobb mértékben az egyhetes betéti, illetve másodsorban a preferenciális betéti eszközre támaszkodott. Az MNB az időszak folyamán egyhetes betétből 13 tendert tartott, minden alkalommal az összes benyújtott ajánlatot elfogadva. A tenderenként elfogadott ajánlatok összege 3784-5133 milliárd forint között szóródott, miközben az átlagos elfogadás 4427 milliárd forintot tett ki. Az eszköz kamatozása mindvégig 75 bázisponton maradt, 15 bázisponttal meghaladva az alapkamatot.

A preferenciális betételhelyezési lehetőség a jegybanki programokban való részvételhez kötött. Az eszközben elhelyezhető összeg a Növekedési Hitelprogram (NHP) egyes konstrukcióiban a bankok által folyósított összegből, valamint a Növekedési Kötvényprogram (NKP) kibocsátásaiban való banki részvételből és a program keretében történt jegybanki vásárlásokból adódik. 2020. május 4-től a preferenciális betét sávos kamatozásúvá alakult:

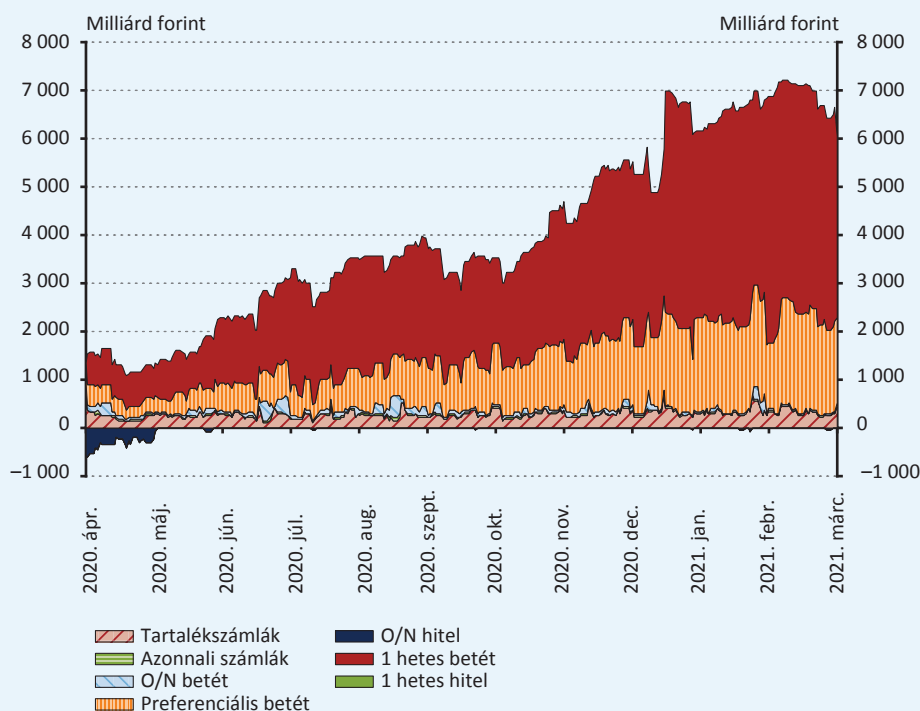
- Az NHP Hajrá és az NKP konstrukciók keretében megvalósuló, 2020. április 6-ig kibocsátott hitel- illetve kötvényállománynak megfelelő összegben jegybanki alapkamatot kamatozik
- 2020. április 7. után kibocsátott hitel- illetve kötvényállománynak megfelelő összegben az MNB az alapkamatnál magasabb, 4 százalékos kamatot fizet 2021 közepéig, illetve végéig (programtól, illetve hitelcélától függően)
- A 2021. március 15. után az NKP keretében kibocsátott vállalati kötvényekhez kapcsolódóan - Monetáris Tanács 2021. március 9-i döntése alapján – az MNB 2021-ben 4 százalékos, 2022. január 3. és 2023. január 1. közötti időszakban 2 százalékos éves kamatot fizet.

A preferenciális betéti limitek összevont értéke, illetve az elhelyezett egyenlegek egyaránt dinamikus módon növekedtek: januárban 2171, februárban 2292, márciusban 2430, áprilisban pedig már 2652 milliárd forintot tett ki az összevont limit, melyből a Plusz limit (az MNB-nél kedvezményes, 2, illetve 4 százalékos kamatozás mellett elhelyezhető rész) összege rendre 1523, 1632, 1705, illetve 1904 milliárd forint értékben részesedett. A preferenciális betétben elhelyezett összegek átlagos állománya az időszak hónapjaiban időrendben 1792, 1845, illetve 1979 milliárd forintra rúgott.

Az O/N betét állománya a többi sterilizációs eszközhöz képesti kedvezőtlenebb kamatozása miatt alacsony szinteken stabilizálódott. Nagyobb összegű elhelyezés jellemzően valamilyen hirtelen, egyedi banki likviditási sokk esetében, valamint néhány kisebb, passzívabb treasury-vel rendelkező banknál történt. Az MNB-nél O/N betétben elhelyezett pénzeszközök átlagos állománya az időszak egészében 47, március hónapban pedig mindössze 28 milliárd forintot tett ki.

Az erőteljesen likviditás-többletes helyzetben a bankok egynapos fedezett hitelt mindössze 16 alkalommal vettek igénybe, egyhetes hitelt pedig nem vettek fel. A hitelfelvételek átlagos állománya alacsony, mintegy 8 milliárd forint volt.

2. ábra
A jegybank betéti és hiteleszközeinek igénybevétele

Forrás: MNB.

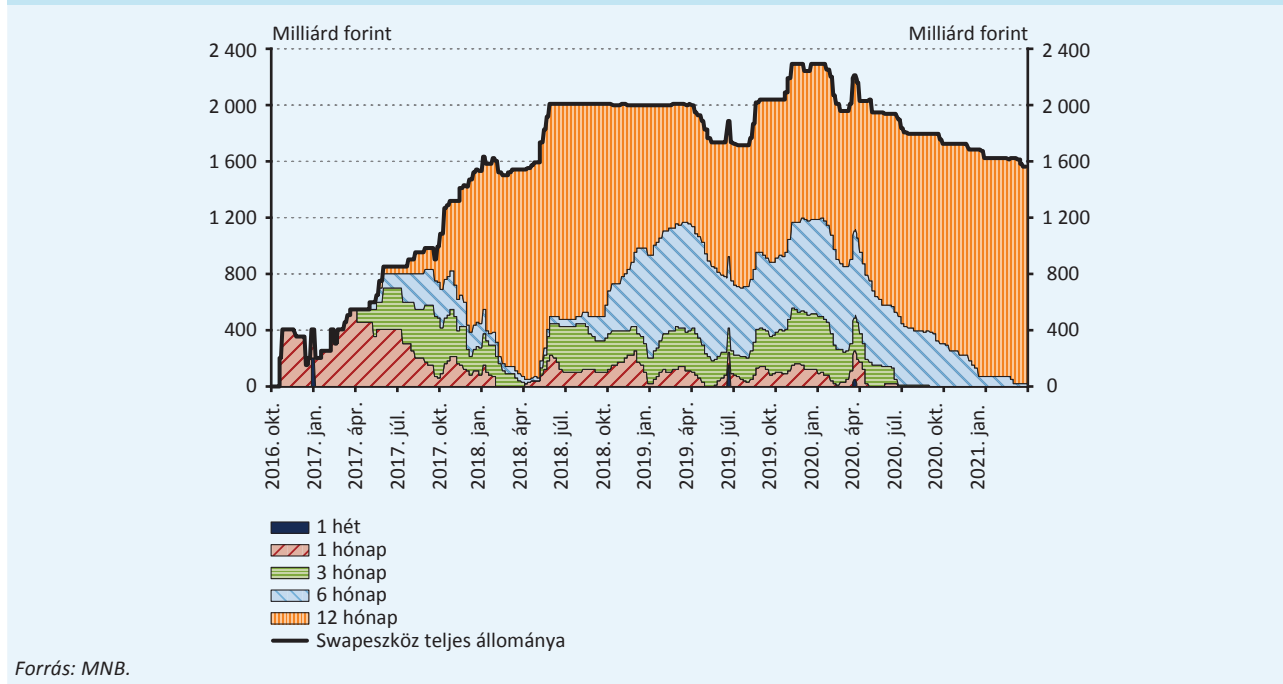
A forintlikviditást nyújtó jegybanki FX-swapok év eleji nyitó állománya 1606 milliárd forintot tett ki, ami a vizsgált időszak végére 1553 milliárd forintra mérséklődött. A negyedévben összesen 8 forintlikviditást nyújtó tender került meghirdetésre, mivel az MNB lejáró állományok hiányában egyes heteken nem hirdette meg a tendert, emellett március utolsó két hetében a negyedév végi swappiaci feszültségek csökkentésére meghirdetett eurolikviditást nyújtó swaptenderekkel párhuzamosan az MNB szintén nem tartott forintlikviditást nyújtó swaptendert. A tendereken mindig a lejáró állomány került meghirdetésre egyenletes eloszlással, így az MNB az 1, 3, 6 és 12 hónapos futamidőknél összesen 46-46 milliárd forint mennyiséget hirdetett meg.

Legnagyobb kereslet 917 milliárd forint összesített ajánlattal a 12 hónapos futamidőn volt, ezt követte a 6 hónapos futamidő 321 milliárd forinttal. A teljes elfogadott mennyiség 12 hónapon 141 milliárd forintot (390 millió eurót), míg 6 hónapon 11 milliárd forintot (30 millió eurót) tett ki. Az MNB minden alkalommal a lejáró mennyiségeket újította meg, kivéve az időszak utolsó két tenderét (március 8. és 16.), amikor az MNB „az optimálisnak tartott rövidoldali kamatszinttől eltérő” hozamszintek miatt nem fogadott el ajánlatot.

1. táblázat**Jegybanki forintlikviditást nyújtó FX-swap tenderek száma, meghirdetett és elfogadott mennyiségek milliárd forintban**

Futamidő	Tenderek száma	Meghirdetett mennyiség	Összes ajánlat	Elfogadott mennyiség
1 hónap	8	46	242	0
3 hónap	8	46	198	0
6 hónap	8	46	321	11
12 hónap	8	46	917	141
Összesen	32	184	1 678	151

A jegybanki forintlikviditást nyújtó FX-swapok összesített állománya az időszak végén 6 hónapon 23 milliárd, 12 hónapon 1530 milliárd forint volt, a többi futamidőn nincs állomány. Ez azt jelenti, hogy az állomány összetételét tekintve a legnagyobb súlyú, 12 hónapos swapok aránya a negyedév végén 98,5 százalék volt.

3. ábra**A jegybanki FX-swap állomány alakulása**

Az előző két negyedév végéhez hasonlóan az MNB március végén eurolikviditást nyújtó FX-swaptendereket hirdetett meg a swappiaci lehetséges hozamingadozások csillapítására. Az MNB összesen 4 tendert tartott, március 24-én, 29-én, 30-án és 31-én. Az első tender lejárata április 8-a, a többi április 1-je volt. Az első és az utolsó tenderen jelent meg nagyobb kereslet, 765, illetve 767 millió euro (280, illetve 279 milliárd forint) értékben. A tendereken összesen 6 bank vett részt, és az MNB minden beadott ajánlatot, összesen 1982 millió eurót (722 milliárd forintot) elfogadott. A jegybanki kommunikáció és a tenderek hatására a piacot nyugalom és a swapeszköz alkalmazását megelőző időszakoknál alacsonyabb volatilitás jellemezte.

2. táblázat**Jegybanksi eurolikviditást nyújtó FX-swap tenderek dátumai és elfogadott mennyiségei millió euróban**

Tendernap	Értéknap	Lejárat	Típus	Összes ajánlat
21.03.24	21.03.26	21.04.08	2 hetes	765
21.03.29	21.03.31	21.04.01	spotnext	325
21.03.30	21.03.31	21.04.01	tomnext	125
21.03.31	21.03.31	21.04.01	overnight	767
Összesen	-	-	-	1 982

Az MNB hosszú hiteleszköze 2021 első negyedéve folyamán 3, illetve 5 éves futamidőn került meghirdetésre. Az MNB a vizsgált időszakban 13 tenderen kizárólag 5 éves futamidőn fogadott el összesen 200 milliárd forint értékben ajánlatot, 1507 milliárd forint összesített kereslet mellett. A Monetáris Tanács január 27-i, a hosszú hiteltenderektől az állampapír vásárlások felé történő likviditás-átcsoportosításról szóló döntése alapján az MNB február elejétől az állományt heti 10 milliárd forintos lépésekben növelte. A hosszú hiteleszköz teljes értéknapos állománya az év elejétől március végéig 2263-ról 2453 milliárd forintra nőtt.

Az MNB az első negyedévben növelte aktivitását az állampapírpiacon. Az aukciós és aukción kívüli vásárlások összegét a korábbi 50 milliárd forintos heti mennyiségről február elejére 60 milliárd forintra emelte, és ezt az időszak végéig fenntartotta. Az MNB heti aukciós vásárlásainak összege névértékben a piaci hozamok és a banki ajánlatok függvényében változóan, 21 és 40 milliárd forint között alakult. Az aukciós vásárlások a 10 évnél hosszabb futamidejű papírokra koncentráltak, míg az időszak második felében kisebb mértékben kiegészültek néhány fontosabb 10 év alatti hátralévő futamidejű kötvénnyel is. Az időszak folyamán az MNB 408 milliárd forint névértékű aukciós vásárlást bonyolított, emellett 332 milliárd forint aukción kívüli ügyletet kötött. Így az időszak végére a teljes megvásárolt államkötvény állomány 1734 milliárd forintra emelkedett.

Emellett az MNB az első negyedévben a korlátozott mértékű kínálat nyomán 5 milliárd forint értékben vásárolt állami garancia-vállalás mellett kibocsátott kötvényt, így az időszak végére az MNB által megvásárolt állami garancia-vállalás mellett kibocsátott kötvényállomány 53 milliárd forintra nőtt.

Az MNB év elején a jelzáloglevél vásárlási program keretében 281 milliárd forint névértékű értékpapírral rendelkezett. A negyedév folyamán az elsődleges kibocsátások a program átalakítása és az MNB zöld jelzáloglevél-vásárlási programjának meghirdetéséig szünetelnek. A másodlagos piacon az MNB piackarbantartási céllal heti 1 milliárd forint névértékű jelzáloglevelet vásárol. A másodpiaci vásárlások következtében március végén az MNB által a program keretében birtokolt jelzáloglevél állomány összesen 294 milliárd forintra növekedett.

A kamattranszmisszió szempontjából kitüntetett jelentőségű három hónapos BUBOR jegyzések minimális mozgással 75 és 77 bázispont között ingadoztak, az időszakot a maximális értéken zárva. A 3 hónapos diszkontkincstárjegy (DKJ) hozamok 28 és 69 bázispont között alakultak, növekvő tendencia mellett a záró érték 61 bázispont volt.

NÖVEKEDÉSI HITELPROGRAM ÉS NÖVEKEDÉSI KÖTVÉNYPROGRAM

A koronavírus járvány negatív gazdasági hatásainak enyhítése érdekében, valamint a vállalatok megváltozott igényeihez igazodva az MNB 2020. áprilisban 1 500 milliárd forintos keretösszeggel elindította az NHP új, szélesebb felhasználási lehetőséget biztosító, NHP Hajrá elnevezésű konstrukcióját. Az új konstrukció a legfontosabb paraméterei és a lebonyolítás módja tekintetében megegyezik az NHP korábbi szakaszaival. Az NHP Hajrá keretében folyósított hitelvolumenből fakadó banki többletlikviditást az MNB a preferenciális betéti eszközzel sterilizálja, így a program hatása likviditási szempontból semleges. Az elhúzódó járványhelyzet kedvezőtlen gazdasági hatásait és a konstrukció iránt, a kvk-k részéről jelentkező számottevő finanszírozási igényt figyelembe véve a Monetáris Tanács az NHP Hajrá keretösszegét tavaly novemberben 2 500 milliárd forintra, majd idén áprilisban 3 000 milliárd forintra emelte.

Az NHP Hajrá keretében 2021. március végéig a hitelintézetek több mint 32 ezer kkv-val kötöttek szerződést 2 100 milliárd forintot meghaladó összegben. Az ebből lehívott hitelállomány megközelítette az 1 600 milliárd forintot. Az NHP összes szakasza és konstrukciója keretében fennálló (már lehívott, de még nem törlesztett) hitelállomány március végén mintegy 2 500 milliárd forint volt.

A jegybank 2019-ben elindított vállalati kötvénypiaci programja, a Növekedési Kötvényprogram fontos szerepet játszik abban, hogy a hazai vállalatok diversifikálhassák forrásbevonási szerkezetüket. Az NKP a kötvénypiaci likviditás növelésén keresztül hozzájárulhat a monetáris politikai transzmisszió hatékonyságának javulásához, mivel a jegybanki kamatdöntések hatékonyabb érvényesülését biztosíthatja a vállalatok forrásellátottságát biztosító piacok közötti egészséges verseny jelenléte. Az NKP iránti jelentős érdeklődést mutatja, hogy 2021. március végéig több mint 280 vállalat regisztrált a kötvényprogramba és 51 vállalat összesen 59 kötvénysorozat sikeres kibocsátását hajtotta végre az NKP keretében, melynek során a résztvevők több mint 1050 milliárd forintnyi forrást tudtak bevonni. A sikeres kötvénykibocsátásoknak köszönhetően 2021. első negyedévének végére a nem pénzügyi vállalatok hazai kötvénypiacára megközelítette az 1700 milliárd forintot, így mára már a kötvényprogram elindítását megelőző nominális piacméret közel négyszeresét teszi ki. Figyelembe véve az NKP eddigi eredményeit a vállalati kötvénypiac likviditásának növelése és a vállalatok forrásbevonásának diverzifikálása terén, valamint az NKP jegybanki vásárlásokra fordítható forrásainak magas kihasználtságát, a Monetáris Tanács a keretösszeget 2021. január 13-i hatállyal 750 milliárd forintról 1150 milliárd forintra emelte. Továbbá a jegybank által vásárolható vállalati kötvények maximális futamidejének 20 évről 30 évre történő emeléséről, valamint a jegybank által egy vállalatcsoporttal szembeni maximális kitettségeinek 50 milliárd forintról 70 milliárd forintra való emeléséről döntött annak érdekében, hogy tovább segítse a vállalati kötvénypiac likviditásának növelését, ezáltal pedig a hazai nagyvállalati szektor – az európai versenytársakhoz hasonlóan – továbbra is fenntartható, stabil és hosszútávú finanszírozáshoz jusson növekedést támogató beruházásaik finanszírozására.

Annak érdekében, hogy az NKP eredetileg megfogalmazott célja a vállalati kötvények piacán teljeskörűen érvényesüljön, a Monetáris Tanács 2021. március 9-i ülésén arról döntött, hogy a Növekedési Kötvényprogram keretében történő vállalatikötvény-vásárlásait – az Európai Központi Bank eszközvásárlási programjaihoz hasonlóan – kiterjeszti az irányadó EU-s rendelet szerinti közzétett vállalatok által kibocsátott értékpapírokra. A jegybank 2021. március 16-tól kezdődően nem pénzügyi közzétett vállalatok által kibocsátott vállalati kötvényeket is vásárol, kizárólag másodpiacon. A döntés értelmében az MNB a hazai székhelyű, nem pénzügyi közzétett vállalatok által kibocsátott, minimum 1 milliárd forintos össznévértékű, 3 és 30 év közötti eredeti futamidejű, legalább B+ hitelminősítésű forintban denominált értékpapírsorozatok össznévértékének legfeljebb 50 százalékáig hajt végre vásárlásokat. Mindezt a monetáris finanszírozás tilalmát betartva, kizárólag a másodpiacon teszi, miközben az egy vállalatcsoporttal szembeni jegybanki kitettség mértéke továbbra sem haladhatja meg a 70 milliárd forintot. Az MNB a vásárlásaiból fakadó többletlikviditást továbbra is a preferenciális betéti eszköz segítségével semlegesíti.

2. A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása

Az MNBtv. értelmében a jegybank elsődleges célja az árstabilitás elérése és fenntartása. Az MNB elsődleges céljának veszélyeztetése nélkül a rendelkezésére álló eszközeivel támogatja a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának fenntartását, ellenálló képességének növelését, a pénzügyi közvetítőrendszer gazdasági növekedéshez való fenntartható hozzájárulását, illetve a Kormány gazdaságpolitikáját. Az MNB emellett a Pénzügyi Felügyelet Európai Rendszerében betöltött tagságához kapcsolódó mandátumánál fogva ellátja az Európai Bankhatóság, az Európai Biztosítás- és Foglalkoztatásnyugdíj-hatóság, az Európai Értékpapír-piaci Hatóság és az Európai Rendszerkockázati Testület hatásköréből eredő, MNB-re háruló feladatokat, valamint a hazai pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletét, továbbá szanálási hatóságként is eljár.

A hazai bankrendszer stabil, sokkellenálló-képessége mind a likviditási helyzet, mind a veszteségviselő képesség szempontjából jónak mondható. A magyar bankrendszer a koronavírus-járvány által okozott sokkhatások után is megfelel a tőke és likviditási szabályozói előírásoknak, azaz rendelkezik annyi mozgástérrel, hogy képes a járványhelyzet miatti új kihívásokat megfelelően kezelni. A likviditásfedezeti követelmény (LCR) bankrendszer szintű átlaga az elmúlt hónapokban az MNB likviditásbővítő intézkedéseinek is köszönhetően tovább emelkedett, február végén 208 százalék volt. A hitelintézeti szektor nemteljesítő hiteleinek állománya az elmúlt években folyamatosan csökkent, a teljes hitelállományra vetítve 3,2 százalékot tett ki ez az arány 2020 végén. A fizetési moratórium ideje alatt a 2020. március 18. előtt folyósított hitelek esetében késedelembe esésből eredő nemteljesítéssel jelenleg nem kell számolnunk. A moratórium meghosszabbítása miatt azonban az érintett hiteleket a nemzetközi sztenderdek alapján át kell sorolni¹, azaz értékvesztést kell képezni rájuk, de ez nem jelent csökkenést a bankok hitelezési képességében. A hitelintézeti szektor az utóbbi években nyereségesen működött, és 2020-ban a járvány kedvezőtlen gazdasági hatásai ellenére is 208 milliárd forint adózás utáni eredményt ért el. A veszteséges intézmények száma azonban a 2019. év végi 7-ről 12-re emelkedett 2020 folyamán, mérlegfőösszeg-alapú arányuk pedig 22 százalékra nőtt. A szektor 12 havi gördülő sajáttőke-arányos jövedelmezősége (RoE) 7,2 százalékponttal 4,4 százalékra, eszközarányos profitja (RoA) pedig 0,8 százalékponttal 0,4 százalékra süllyedt 2020 folyamán. A hitelintézeti szektor konszolidált tőkemegfelelési mutatója 2020. december végén 19,3 százalék volt, azaz a szektor magas szabad tőkepufferrel rendelkezik, bár ennek bankok közötti eloszlása nem egyenletes. A hitelintézetek ellenálló képességének erősítése érdekében az MNB felszólította a bankokat, hogy 2021 szeptemberéig tartózkodjanak az osztalékfizetéstől.

A PÉNZÜGYI RENDSZER LEGFONTOSABB FOLYAMATAI

2021 február végéig a hitelintézetek háztartási hitelállománya éves alapon 14 százalékkal bővült a folyósítások és törlesztések eredőjeként, elsősorban a babaváró kölcsönök és a lakáshitelek erőteljes kibocsátásának, valamint a moratórium törlesztéseket visszafogó hatásának köszönhetően, ami a legmagasabb éves dinamika az Európai Unióban. A fizetési moratórium bevezetése nélkül a háztartási hitelállomány növekedési üteme becslésünk szerint 8 százalék körül alakulhatott volna. 2021 februárig az új szerződéskötések értéke éves átlagban 18 százalékkal csökkent, ezen belül a lakáshitelek kibocsátása mérséklődött² a legkisebb mértékben, 5 százalékkal. A koronavírus-járvány és a megfékezése érdekében hozott intézkedések a személyi kölcsönöket érintették leginkább, ebben a szegmensben az éves új kihelyezés közel a felére csökkent. Az államilag támogatott hitelek – ideértve a Családi Otthontermelési Kedvezményhez kapcsolódó, illetve a babaváró kölcsönöket – immár az új szerződéskötések egyharmadát teszik ki, így adva támaszt a hitelezési folyamatoknak. A babaváró hitelek állománya 2021 március végére közel 1200 milliárd forintra emelkedett, ami a teljes lakossági hitelállomány 13 százalékát teszi ki. A Minősített Fogyasztóbarát Lakáshitelek (MFL) továbbra is támogatják a hosszabb távú kamatfixálást, a legutóbbi három hónap kihelyezése alapján a lakáshitelek több mint 70 százalékát MFL minősítéssel nyújtották. A személyi kölcsönök esetében januárban kezdődött meg a Minősített Fogyasztóbarát Személyi Kölcsönök folyósítása, amelyek aránya februárban 16 százalékot tett ki az új személyi hitel kibocsátásból.

¹ Ez a kockázatosabbá vált hitelek Stage 1-ből Stage 2-be történő átsorolásával jár. Az utóbbi, magasabb hitelkockázatú kategóriába azokat a hiteleket sorolják, amelyek hitelkockázata jelentősen nőtt egy év alatt, de még nem tekinthetők nemteljesítőnek.

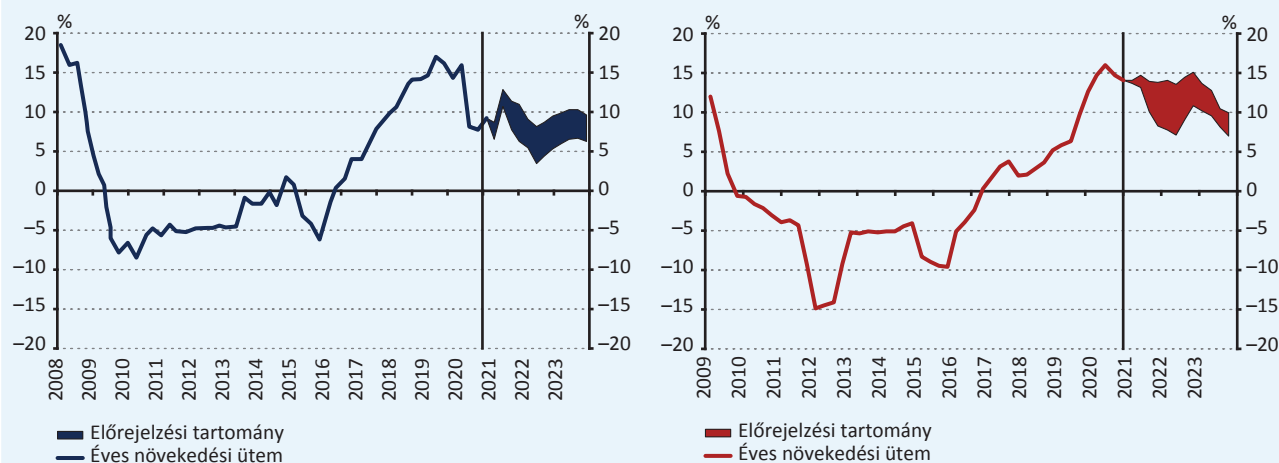
² 2021. elején az új otthontermelési támogatások miatti kivárás is szerepet játszhatott a lakáshitel-kibocsátás csökkenésében.

A vállalati hitelállomány éves növekedése 8 százalékot tett ki 2021. február végén. A mikro-, kis- és középvállalkozások hitelállománya 2020 során az előzetes adatok alapján mintegy 13 százalékkal nőtt. A tavaly márciusban bevezetett fizetési moratórium az esedékes tőketörlesztések csökkenésére, míg a koronavírus gazdasági hatásainak tompítása érdekében bevezetett jegybanki és állami hitel- és garanciaprogramok az új szerződéskötésekre gyakoroltak kedvező hatást: a szerződéskötések éves értéke 19 százalékkal emelkedett. 2021. március végéig a hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások az NHP Hajrá tavaly áprilisi indulása óta több mint 31 ezer kkv-val kötöttek szerződést 2 000 milliárd forintot meghaladó összegben. A megkötött szerződések volumenének 31 százaléka új beruházási hitel vagy lízing, 57 százaléka forgóeszköz-hitel, 12 százaléka pedig korábbi beruházási hitel kiváltásához kapcsolódó ügylet volt. A kihelyezett volumen több mint negyede mikro-, harmada kisvállalkozásokhoz került.

Az MNB hitelezési előrejelzése azzal számol, hogy a kínálati oldalon már nem várható további jelentős szigorítás a banki hitelkondíciókban, míg a keresleti oldal érdemben erősödhet a bővülő állami- és jegybanki hitelprogramok hatására. Figyelembe véve a beérkező pozitív hitelezési adatokat, illetve a hathónapos moratórium-hosszabbítás miatt csökkenő tőkeamortizációt, a vállalati és a lakossági hiteldinamika is az előrejelzési horizontunk egészében nagyjából 10 százalék körüli pozitív növekedési tartományban mozoghat (4. ábra).

4. ábra

A vállalati (bal) és a háztartási (jobb) hitelállomány éves növekedési ütemének előrejelzése

Megjegyzés: Tranzakciós alapú éves növekedési ütem a pénzügyi közvetítőrendszer adatai alapján.

Forrás: MNB.

2020 harmadik negyedévében országos átlagban folytatódott a hazai lakásárak emelkedése, az éves növekedési ütem azonban a második negyedéves 9,6-ról 7,9 százalékra mérséklődött. Budapesten a második negyedéves 3,5 százalékos lakásár-csökkenést követően a harmadik negyedévben már drágultak a lakások, éves alapon azonban 0,6 százalékkal csökkentek az árak. 2021 első két hónapjában – már az új otthonteremtési támogatások hatására – érdemben élénkült a lakóingatlanok iránti kereslet, és februárban 20 százalékkal több tranzakció jött létre éves összevetésben. A kedvezményeknek köszönhetően a lakásvásárlás elérhetősége jelentősen javult. 2021-ben mindezek tükrében folytatódott a lakásárak emelkedése, az előzetes adatok szerint februárban az éves dinamika országosan 7,7 százalék, Budapesten pedig 1,1 százalék volt. Az elmúlt években tapasztalható nagymértékű lakásár-emelkedés pénzügyi stabilitási kockázatait limitálja, hogy a lakásárak emelkedését nem kísérte az egyre kockázatosabb hitelezés térnyerése. 2020-ban jelentősen bővült az újlakás-kínálat, a mintegy 28,2 ezer új építésű lakás átadása 33,5 százalékkal haladta meg a 2019-es szintet. Előretekintve, a kedvezményes lakásáfa lendületben tarthatja a lakásépítéseket a következő években.

2020 során, az ipar-logisztika kivételével, minden kereskedelmiingatlan-szegmensben csökkent a kereslet, ezért a foglaltsági-kihasználtsági adatok romlottak. Bérleti díj csökkenés csak a kiskereskedelmi szegmensben mutatkozott. Az ipar-logisztika szegmens éves kereslete rekordot döntött, a járvány hatására erősödő internetes kereskedelem és az átalakuló ellátási láncok a raktár- és logisztikai területek iránti keresletet is növelték, aminek köszönhetően a kihasználtsági ráta alacsony maradt (2 százalék volt 2020 végén). A Lakás- és Ingatlanpiaci Tanácsadó Testület (LITT) tagjai

az ipari-logisztikai szegmens fejlesztéseiben növekedést várnak, az elmúlt évek erős irodafejlesztési aktivitásában pedig mérséklődést. A folyamatban lévő fejlesztések hatására az irodapiac kihasználatlansági rátájában további növekedés várható a következő 1–2 évben, a felépülő irodák idővel feltöltődnek, a gyengébb minőségű ingatlanok bérleti díjai pedig csökkenhetnek. A szállodák, a vendéglátó- és egyes kiskereskedelmi üzlettípusok forgalomkiesése továbbra is jelentős, ezen szereplők egyre kevésbé tudják fenntartani működésüket. A hazai kereskedelmi ingatlanok 2020-as befektetési forgalma 41 százalékkal volt alacsonyabb az előző évinél, de több százmillió eurót tett ki az utazási korlátozások és az átvilágítások akadályoztatása miatt 2021-re tolódott adás-vételek értéke is. A kivárás, a befektetési döntések elhalasztása jellemzővé vált, a befektetési aktivitás növekedésének elindulása 2021 végére, 2022 elejére várható. Mindezek mellett 2020-ban is történtek nagy összegű tranzakciók, amelyek az éves befektetési forgalom közel felét adták. A tranzakciók értékének 52 százaléka kötődött magyar befektetőkhez. A befektetési hozamok évek óta tartó csökkenése megállt, 2019. év végéhez képest irodák estén 50, bevásárlóközpontok esetén 75 bázisponttal emelkedett, ipari-logisztikai ingatlanok esetében pedig nem változott az elsődleges hozam.

A hitelintézeti szektor nemteljesítő hiteleinek állománya az elmúlt évek tendenciáját követve 2020-ban tovább csökkent. A koronavírus-járvány hiteltörlesztési képességre gyakorolt negatív hatását jelenleg a fizetési moratórium átmenetileg kezeli, a hitelintézetek azonban már megkezdték az értékvesztések képzését, felkészülve a moratórium végével megemelkedő nemfizetési arányokra. 2020 negyedik negyedévének végére a nemteljesítő háztartási hitelállomány 250 milliárd forintra csökkent, melynek közel 60 százalékát a 90 napon túl késedelmes állomány adta. A lakossági nemteljesítő hitelek aránya 1,1 százalékpontos éves mérséklődést követően 3 százalékra süllyedt, ami elsősorban a hitelintézetek tisztítási aktivitásának volt köszönhető, de a dinamikus bővülő hitelállomány is hozzájárult a ráta csökkenéséhez. A nemteljesítő vállalati hitelek állománya 6 milliárd forintos éves emelkedést követően 327 milliárd forintot tett ki 2020 decemberében, ami 3,5 százalékos NPL-rátát eredményezett a bővebb nemteljesítő hitel definícióval számolva.

2020 folyamán a hitelintézeti szektor 208 milliárd forint adózott eredményt ért el az egyedi banki (nem konszolidált) adatszolgáltatás szerint, ami 294 milliárd forintos csökkenésnek felel meg a 2019. évi eredményhez képest. 2020 során a 12 havi gördülő sajáttőke-arányos jövedelmezőség (RoE) 7,2 százalékponttal 4,4 százalékra, az eszközarányos profit (RoA) pedig 0,8 százalékponttal 0,4 százalékra süllyedt. Az éves mérséklődés jelentős része a 269 milliárd forintos értékvesztés- és céltartalékképzésnek tudható be. A moratóriumban lévő hitelek egy részének Stage 2-be történő átsorolása nagymértékű értékvesztésképzéssel járt. A jövedelmezőség a hitelezési aktivitás és – a digitális megoldások széleskörű alkalmazásán, valamint a pénzügyi mélyülésen keresztül – a költséghatékonyság növelésével javítható tovább. A hitelintézeti szektor hatékonysága nemcsak az egyes bankok szintjén növelhető, de a szinergiák kiaknázásával intézmények összeolvadása révén is emelkedhet.

A bankrendszer konszolidált tőke megfelelési mutatója (TMM) 2020 negyedik negyedévében 17,8 százalékról 18,3 százalékra emelkedett. Tekintettel a jegybank által 2021. szeptember 30-ig meghosszabbított osztalékfizetési korlátozásra, a 2020-ban realizált eredmény – auditálást megelőzően – figyelembe nem vehető részével együtt számolva ugyanez az érték 19,3 százalékra tehető. A negyedik negyedévben a szoftverek prudenciális amortizációját bevezető új szabályozás és az elért profit emelték a szavatoló tőke szintjét. A teljes kockázati kitettségérték (TREA) gyakorlatilag stagnált. Bár a szabad tőke eloszlása továbbra is koncentrált – közel 72 százaléka három intézménynél összpontosul – az érvényben lévő enyhítésekkel számolva valamennyi konszolidált intézmény tőke megfelelési mutatója legalább 4 százalékponttal meghaladja a rá vonatkozó tőkekövetelményt.

AZ MNB MAKROPRUDENCIÁLIS TEVÉKENYSÉGE

Az MNB 2021 első negyedévében is fokozott figyelemmel követte a koronavírus-járvány miatti bankrendszeri kockázatok alakulását, valamint az ezek mérséklésére bevezetett makroprudenciális intézkedések hatásosságát. Az MNB folyamatosan monitorozza a 2020 folyamán hozott makroprudenciális intézkedések, valamint a Kormány által az MNB javaslatára bevezetett fizetési moratórium hatásait. A fizetési moratórium tekintetében az MNB kiemelt figyelmet fordít a moratóriumot választó ügyfelek és hitelállományuk jellemzőinek alakulására.

Az MNB prioritásként kezeli a hitelezési folyamatok hatékonyságának támogatását és a digitalizáció széleskörű alkalmazásának elősegítését. A lakossági jelzáloghitelekhez kapcsolódó értékbecslési folyamatok egyszerűsítését megteremtő jogszabályi háttér kialakítására tekintettel az MNB az adósságfék szabályok módosításáról döntött. Ennek értelmében

a hitelfedezeti mutató számításához az ingatlanok forgalmi értéke ezentúl statisztikai alapú értékbecslési módszertannal is megállapítható. A módosítás támogatja a banki digitalizációs folyamatok fejlesztését, a gyorsabb és költséghatékonyabb hitelezési folyamatok kialakítását.

A bankrendszeri verseny élénkítése és a hitelezési folyamatok digitalizációjának további előmozdítása érdekében az MNB makroprudenciális területe a többi érintett szakterülettel együttműködve fogyasztóvédelmi szempontokat is szem előtt tartva kiterjesztette a Minősített Fogyasztóbarát minősítési keretrendszerét és kialakította a „Minősített Fogyasztóbarát Személyi Hitel” termékminősítést. A Minősített Fogyasztóbarát Személyi Hitelek 2021 januárjától érhetők el a fogyasztók számára.

Az MNB 2021 első negyedévében sem látta indokoltnak az anticiklikus tőkepufferráta hatályos 0 százalékos mértékének megváltoztatását. A koronavírus-járvány nyomán jelentkező gazdasági sokkhatás jelentős negatív hatást fejtett ki a 2020. évi gazdasági teljesítményre és a piaci alapú banki hitelezésre egyaránt. A koronavírus-járvány eddig realizált és az egyelőre bizonytalan jövőbeli hatásai jelentős mértékben érintik mind az üzleti, mind a pénzügyi ciklus állapotát és változását is. A járvány lefutása az anticiklikus tőkepufferrel kapcsolatos döntéseket megalapozó indikátorokra is hatással van, ami miatt az effektív tőkekövetelmény előírása és a tőkepuffer felépítésének megkezdése is később történhet meg.

A jegybank szakértői 2021 első negyedévében is figyelemmel kísérték a pénzügyi közvetítőrendszert érintő rendszerkockázati értékeléseket, a nemzetközi szabályozási folyamatokat, és részt vettek a különböző európai intézmények makroprudenciális politikával foglalkozó munkacsoportjainak munkájában.

AZ MNB PÉNZÜGYI INNOVÁCIÓT ÉS DIGITALIZÁCIÓT TÁMOGATÓ TEVÉKENYSÉGE

A jegybank folyamatosan és aktívan vizsgálja a hazai pénzügyi rendszer digitalizáltsági szintjét és ezen helyzetértékelésre is tekintettel ösztönzi a pénzügyi szolgáltatást nyújtó intézmények digitális versenyképességének javítását.

Az MNB 2019 végén és 2020 elején széles körben felmérte a hazai bankrendszer digitalizációs szintjét, amelynek visszamérése megtörtént 2020 végére vonatkozóan is. Ezek tapasztalatai és a nemzetközi jó gyakorlatok beépítése révén az MNB 2021 márciusában nemzetközi szinten is újdonságnak számító ajánlást adott ki a hazai bankrendszer digitalizációjának erősítése érdekében. Az MNB ajánlás egy átfogó digitális transzformációs stratégia és ütemterv kidolgozását, továbbá annak a jegybank részére történő megküldését várja el a hitelintézetektől 2021. október 31-ig. A hitelintézetek által kialakítandó stratégia tartalma lefed minden fontos területet (összesen 10 terület került azonosításra), amely elengedhetetlen az intézmények digitalizációs fejlesztéseinek megvalósításához. A bankok által elkészített digitális transzformációs stratégiában meghatározott célkitűzések és vállalások teljesítésének előrehaladásáról, visszaméréséről az MNB évente, minden év december 31-ig – először 2022-ben - beszámolót vár el az intézményektől. Az ajánlás tervezetét előzetesen az MNB egyeztetette a piaci szereplőkkel és a Magyar Bankszövetséggel is.

A digitális megoldások fontos támogatást adhatnak a pénzügyi ismeretterjesztés terén is. Jó példa erre az MNB Digitális Diákszéf, amely egy, a modern technológiák lehetőségeit kihasználó megtakarítási és pénzügyi ismeretterjesztő mobilapplikáció, célzottan a fiatalabb, 8-14 éves korosztályok számára. A Digitális Diákszéf projekt első fázisa 2020. szeptemberében indult el összesen 45 oktatási intézményben – az ország összes megyéjét lefedve –, 2021. márciusában pedig megkezdődött a második fázis további 45 iskola bevonásával. Bár a programban dedikáltan 90 iskola vesz részt, a regisztráció minden magyarországi általános iskolában tanuló diák számára nyitott és ingyenes, így már több, mint 130 iskolából vannak felhasználók.

Márciusban az MNB és a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME) együttműködése keretében második alkalommal is megrendezésre került a „Bank to the Future” Design Sprint verseny. A kétfordulós ötletversenyen a hallgatóknak olyan online játékot kellett fejleszteniük, amely segíti a pénzügyi tudatosság és a környezettudatos gondolkodás fejlesztését és kapcsolódhat az MNB általános iskolás diákoknak szóló Digitális Diákszéf mobilapplikációjához is. A verseny online döntőjébe került csapatoknak egy működőképes online játékot kellett elkészíteniük és bemutatniuk, ahol a zsűri a Digitális Diákszéf fejlesztői, a BME, a Pénziránytű Alapítvány és az MNB szakértőiből tevődött össze.

Az elhúzódó járványhelyzet miatt az online kapcsolattartási formák és rendezvények a meghatározók. Az MNB szakértői 2021. I. negyedévében is több online fórumon és konferencián vettek részt, ahol a nemzetközi FinTech és digitalizációs folyamatokról, fejleményekről és szabályozási irányokról is első kézből nyílt lehetőségük tájékozódni. A nemzetközi együttműködések fejlődése és a hatékony információmegosztás nagyban támogatják az MNB-t abban, hogy a digitális megoldások ösztönzésében, a digitalizáció fejlesztésében elért eredményei, az innovációt támogató hozzáállása a nemzetközi közösségben is egyre nagyobb elismerést szerezzen.

3. Az MNB felügyeleti és fogyasztóvédelmi tevékenysége

Az MNB 2021. március 31-re vonatkozóan 1314 intézmény prudenciális felügyeletét³ látta el. Az MNB által végzett hatósági tevékenység a napjainkban sokkal komplexebb – így különösen részleges prudenciális, fogyasztóvédelmi, pénzügyi, vagy kibocsátói – felügyelést jelent, ezért indokolt a prudenciális felügyelet alá tartozó intézmények mellett megjeleníteni az egyéb felügyeleti tevékenység alatt működő intézményeket is. Az új megközelítés szerint az MNB a prudenciálisan felügyelt intézményeken túl, 2021. első negyedévében további több mint 300 intézmény felett gyakorolt valamilyen formában felügyeletet.⁴

A prudenciálisan felügyelt intézmények számában folytatódott a korábban tapasztalható enyhe csökkenés (1%). Ennek fő oka a közvetítőket érintő konszolidációs folyamat volt.

A negyedév során összesen 14 prudenciális, 93 fogyasztóvédelmi, 5 piacfelügyeleti és 1 pénzügyi megelőzésével kapcsolatos vizsgálat zárult le. Lezárt felügyeleti ellenőrzés nem volt a vizsgálat időszakban. Az MNB a tárgyidőszakban összesen 559 prudenciális jogérvényesítő és engedélyező érdemi döntést és 64 fogyasztóvédelmi határozatot adott ki, továbbá a piacfelügyeleti területen 87 és kibocsátói felügyelési területen 144 hatósági döntés született, illetve 13 határozat és végzés került kiadásra pénzügyi megelőzési témakörben. Az MNB a 2021. első negyedévében összesen 302,62 millió forint bírságot szabott ki. Ebből a prudenciális felügyeléshez kapcsolódó intézkedések során kiszabott bírság 145,12 millió forint, a fogyasztóvédelmi bírság 23,5 millió forint, a piacfelügyeleti bírság 121 millió forint, a kibocsátói felügyeleti bírság 1,1 millió forint, pénzügyi megelőzésével kapcsolatos bírság 6,3 millió forint volt, egyéb⁵ kategóriában 5,6 millió forint bírság kiszabására került sor.

Az MNB továbbra is prioritásként kezeli a hitelezési folyamatok hatékonyságának támogatását és a digitalizáció széleskörű alkalmazásának elősegítését. Az értékbecslési folyamatok egyszerűsítését megteremtő jogszabályi háttér felállítására tekintettel az MNB az adóssághétk szabályok módosításáról döntött. Ennek értelmében a hitelfedezeti mutató számításához az ingatlanok forgalmi értéke ezentúl statisztikai alapú értékbecslési módszertannal is megállapítható. A módosítás támogatja a banki digitalizáció erősítését, a gyorsabb és költséghatékonyabb hitelezési folyamatok kialakítását.

Az MNB január elején vezetői körlevél formájában tájékoztatta a hitelintézeti szektort a felügyeleti tőkekövetelménnyel és tőkeajánlással kapcsolatos átmeneti intézkedéseiről, illetve az osztalékfizetésre, a részvény-visszavásárlásra, valamint a változó javadalmazás kifizetésére vonatkozó korlátok 2021. szeptember 30-ig való fenntartásáról. Az intézkedések célja az intézmények stabil működésének támogatása a hitelezési kapacitásuk fenntartása mellett.

Az átláthatóbb, hatásosabb és erőteljesebb fogyasztóvédelmet, fogyasztóközpontú üzleti attitűdök támogatását célzó intézkedések 2021. első negyedév során továbbra is az MNB tevékenységének fókuszában maradtak:

- Március végéig már hét intézmény számára engedélyezte Minősített Fogyasztóbarát Személyi Hitel⁶ (MSZH) termékének forgalmazását az MNB. A minősített hitelek elterjedése a verseny erősödését eredményezheti, támogathatja a megfelelő ügyféltájékoztatást, a hitelezéshez kapcsolódó határidők rövidülését, valamint ösztönözheti a teljesszerű online hitelfelvételi folyamatok széleskörű elterjedését.

³ Az intézményi kör tagjai az MNB teljeskörű felügyelete alatt állnak. Jogszabályváltozás miatt a kockázati tőkealap-kezelők kikerültek az MNB felügyelete alól.

⁴ Az intézményi kör tagjai nem vagy részlegesen állnak az MNB prudenciális felügyelete alatt, ugyanakkor vonatkozásukban az MNB egyéb, szűkített tartalmú – így különösen fogyasztóvédelmi, pénzügyi, vagy kibocsátói – felügyeletet gyakorol.

⁵ Eljárási és engedélyezési bírság

⁶ <https://www.mnb.hu/mszh/>

- Február során három további biztosítót értesített a Minősített Fogyasztóbarát Otthonbiztosítás⁷ (MFO) pályázata pozitív elbírálásáról az MNB, így már hat biztosító jogosult ilyen termék értékesítésére. Ezzel rövidesen a minősített otthonbiztosítások széles körben elérhetővé válhatnak, és a továbbiakban ezek adhatják az új értékesítések jelentős részét.
- A február elején első alkalommal publikált MNB KGFB indexe⁸ segítségével a fogyasztók ezentúl összevethetik saját ajánlatukat a tényleges piaci árváltozásokkal. Míg a korábbi hasonló indexek csak részleges képet mutattak, a jegybanki adatok a „kötelező” teljes piacról számolnak be, a torzító hatásokat is kiszűrve. Az MNB ezentúl negyedévente teszi közzé a díjak alakulását bemutató indexet KGFB szerződés- és káradatbázis segítségével.

PÉNZPIAC FELÜGYELETE

Az MNB a hitelintézetek, pénzügyi vállalkozások és pénzforgalmi intézmények, pénzügyi közvetítők felügyelete keretében összesen 5 prudenciális vizsgálatot és 2 ICAAP/BMA⁹ vizsgálatot zárt le.

A vizsgálatok során az MNB a vállalatirányítás területén a legjelentősebb hiányosságokat a belső kontroll funkciók megfelelésével és szabályozottságával, a csalásmegelőzési keretrendszerrel és annak szabályozottságával, a belső hitelek azonosításával és nyilvántartásával, valamint a kiszervezések nyilvántartásával és bejelentésével kapcsolatban azonosította. A hitelkockázat területén továbbra is számosak a fedezetkezelési folyamatokkal, a fedezetek nyilvántartásával és fedezetek újraértékelésével kapcsolatos hiányosságok kapcsán tett megállapítások. A vizsgálatok kiemelten fókuszáltak az intézmények ügyfélcsoport képzéssel kapcsolatos folyamataira, illetve a moratórium kapcsán tett intézkedéseikre.

2021 első negyedében a legjelentősebb jogérvényesítési határozatok a MagNet Bank Zrt.-nél és leányvállalatánál, a MagNet Faktor Zrt.-nél lefolytatott átfogó csoportvizsgálatot lezáró határozatok voltak. A vizsgálat egyebek mellett a vállalatirányítás terén a Felügyelőbizottság és a belső ellenőrzés működése kapcsán tárt fel problémákat, ezek, valamint a hitelkockázati, betétbiztosítási, illetve az IT-biztonságra és a tőkeszámításra vonatkozó hiányosságok miatt a MagNet Bank Zrt-re 46,25 millió forint, a MagNet Faktor Zrt-re 4,37 millió forint bírságot szabott ki a jegybank. Az ING Bank N.V. Magyarországi Fióktelepénél lefolytatott célvizsgálatot lezáró határozatban az MNB kötelezte a fióktelepet egyes Központi Hitelinformációs Rendszer (KHR) részére történő referenciaadat szolgáltatási hibák orvoslását szolgáló intézkedések megtételére, illetve a Devizaegyensúly mutató és a Bankközi finanszírozási mutató szabályozói követelményeinek történő megfelelésre. A KHR-rel kapcsolatos hiányosságok miatt az MNB 12 millió forint összegű felügyeleti bírságot is kiszabott. Az MKB Bank Nyrt.-nél a fizetési moratóriumra vonatkozó szabályozásnak való megfelelés ellenőrzésére lefolytatott célvizsgálat 3 hiányosságot tárt fel, amelyek kiküszöbölésére kötelezések mellett a jegybank 6 millió forint bírságot is kiszabott. Az MNB szankciós jelleggel visszavonta az SK AUTOMOBILE Kft. pénzügyi szolgáltatás közvetítésére vonatkozó, továbbá a CITY HITELBRÓKER Kft. pénzügyi szolgáltatás és jelzáloghitel közvetítés többes ügynökként való végzésére jogosító engedélyét, mert már nem feleltek meg egyes, a vonatkozó törvényben előírt működési feltételeknek.

2021 első negyedében az MNB ajánlást adott ki a lakóingatlan-fejlesztési célú projekthitelekéről¹⁰. Az ajánlás többek között elvárásokat és iránymutatásokat tartalmaz a projektek finanszírozásával kapcsolatban a kockázati keretrendszert és a projektekkel összefüggő kockázatvállalási eljárásokat illetően. A 2021. április 1-jét követően az újonnan nyújtott lakóingatlanfejlesztési projekthitelek és vevőoldali finanszírozások esetében alkalmazandó jegybanki ajánlás így egyúttal a lakóingatlanok leendő (lakossági) vevői biztonságának megerősítését is szolgálja.

2021 januárjában módosult az IFRS9¹¹ standard alkalmazásáról és a hitelkockázatok növekedésének méréséről szóló Vezetői körlevél¹². Az ebben foglaltak visszamérését célzó adatbekérések során az MNB azt tapasztalta, hogy az intézmények egy része a csoportos értékvesztésképzés modellek terén előforduló hiányosságok miatt még nem felel meg teljeskörűen az IFRS9 követelményeinek. A modellezési hiányosságok sok esetben negatívan befolyásolják a kockázatok kapcsán elvárható

⁷ <https://www.mnb.hu/mfo>

⁸ www.mnb.hu/letoltes/mnb-kgfb-index-2021.pdf

⁹ A tőkeegyelelés belső értékelési folyamata (ICAAP), és felügyeleti felülvizsgálatuk, valamint az üzleti modell elemzés (BMA)

¹⁰ <https://www.mnb.hu/letoltes/1-2021-lakoingatlan-ajanlas.pdf>

¹¹ International Financial Reporting Standard

¹² <https://www.mnb.hu/letoltes/vezetoi-korlevel-az-ifrs-9-standard-alkalmazasaban-a-makrogazdasagi-informaciok-felhasznalasarol-es-a-hitelkockazat-jelentes-novekedeset-jelzo-tenyezokrol.pdf>

szintű értékvesztést. További hiányosság, hogy a sérülékeny portfólió azonosítása még mindig nem megfelelő néhány intézménynél, így ezen portfólióra képzett értékvesztés elmarad az MNB számításaitól.

Nagyobb hangsúly helyeződik a rendszerszinten jelentős bankok fejlett 1. és/vagy 2. pilléres hitelkockázati modelljeinek vizsgálatára. A benchmark modellek mellett a jegybank fontosnak tartja a banki saját modellek alaposabb vizsgálatát és – amennyiben szükséges – javíttatását is. A banki könyvi kamatkockázat terén előzetes konzultációt követően új tőkeszámítási követelmények léptek életbe. Az új követelmény figyelembe veszi egyfelől az intézmények kamateredményének tőkeakkumulációs képességét, másfelől a valóban értékelt portfóliók átárazódását is. A felügyeleti stresszteszt módszertanának fejlesztése zajlott 2021 első negyedévében. A modell több eleme átkerül a korábbi vizsgálati adatbekérőkből a felügyeleti adatszolgáltatásokba, valamint a felügyeleti adatszolgáltatások granulárisabb szinten is elérhetők. Ezzel lehetővé vált az újonnan fejlesztett lakossági- és vállalati stage-migrációs modellek bevezetése, valamint a díj- és jutalékbevételek modellezése valósult meg makroökonómiai változók függvényében.

2021-től kell alkalmazni az új SREP¹³ koncepciót, melynek fő célja, hogy a nem, vagy nehezen számszerűsíthető kockázatok és szempontokat is figyelembe kell venni a TSCR¹⁴ és a P2G¹⁵ értékek meghatározása során.

A hitelintézetek engedélyezése terén kiemelendő, hogy az MNB a Magyar Bankholding Zrt. részére – mely az MNB 2020. decemberében kiadott engedélye alapján befolyásoló részesedést szerzett a Budapest Bank Zrt-ben, az MKB Bank Nyrt-ben és az MTB Zrt-ben – 2021. február 17-én kiadott határozatában összevont alapú felügyeletet állapított meg az újonnan létrejött teljes csoportra, illetve szubkonszolidációt határozott meg a csoport egyes tagjaira.

A pénzügyi területen 2021 első negyedévében 68 fogyasztóvédelmi vizsgálat zárult le. A lezárt, fogyasztói kérelemre indult vizsgálatok többsége az intézmények panaszkezelési hibája mellett az ügyféltájékoztatási hiányosságokra és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatra irányult. 2021 első negyedévében is kiemelt figyelemmel követte az MNB a fizetési moratóriummal kapcsolatos intézményi gyakorlatokat. A moratórium során elvárt gyakorlatok betartása érdekében fogyasztóvédelmi figyelmeztetésben és vezetői levélben jelzett az MNB azon intézményeknek, ahol folyamatos felügyelése során hiányos vagy hibás gyakorlatot azonosított.

2021. márciusban a Minősített Fogyasztóbarát Lakáshitelek (MFL) túllépték a 115 ezer megkötött szerződést és az 1520 milliárd forintos folyósított összeget. Az átlagos futamidő változatlanlansága mellett az átlagos hitelösszeg több, mint 1 millió forinttal volt magasabb 2021. márciusban az egy évvel korábbi értékekhez viszonyítva. Továbbra is a 10 éves kamatperiódusú MFL termék a legkeresettebb, a tavalyi év azonos időszakához képest több, mint 3 százalékpontos növekedés mellett márciusban a fogyasztók 54%-a választotta a 10 éves kamatrögzítést.

2021. év elején megkezdődött az MSZH termékek forgalmazása. Az első negyedév végére már 7 intézménynél érhető el az MSZH termékek, amelyek igénylésével, ügyintézésével, továbbá a rögzített és maximált ügyleti kamat mértékével kínálnak fogyasztóbarát termékalternatívát a személyi hitel piacon. Az MSZH terméket kínáló intézményeknek meglévő ügyfeleik részére teljeskörű online ügyintézési lehetőséget kell biztosítaniuk 2021. április 1-től, míg 2021. július 1-től az új ügyfelek részére is.

Az MNB kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a pénzügyi szervezetek fogyasztói szerződéseiben alkalmazott általános szerződési feltételek az ágazati jogszabályok fogyasztóvédelmi rendelkezésein túl a jóhiszeműség és tisztesség polgári jogi követelményeinek is megfeleljenek. A korábbi évek gépjármű-finanszírozási és jelzáloghitel-szerződéseket érintő elemzését követően – figyelemmel a kártyás fizetési forgalom dinamikus bővülésére is – az MNB a fogyasztókkal kötött hitelkártya-szerződések általános szerződési feltételeinek a tisztességtelen szerződési feltételekre fókuszáló elemzését végzi. A csaknem a teljes piacot lefedő vizsgálat lezárása 2021-ben várható.

¹³ Supervisory Review and Evaluation Process

¹⁴ SREP tőkekövetelmény (total SREP capital requirement)

¹⁵ Pillér II-es tőkeajánlás

BIZTOSÍTÁSI PIAC FELÜGYELETE

Az MNB a biztosítók és biztosításközvetítők esetében 1 prudenciális vizsgálatot zárt le. A jegybank összesen 49,5 millió forint bírságot szabott ki a Groupama Biztosítóra, egyebek közt KGFB állománykezelést, az IT-biztonságot, a javadalma-zási politikát, kockázatkezelési rendszert, illetve az ügyféltájékoztatót és a panaszkezelést érintő jogsértések miatt¹⁶. A feltárt szabálytalanságok alapvetően nem befolyásolják a biztosító megbízható működését. 2021 első negyedévében zárult le a LIC Független Biztosítási Alkusz Kft.-nél folytatott célvizsgálat is, melynek lezáró határozatában a hiányosságok megszüntetésére szóló felhívás mellett 9 millió forint felügyeleti és 6 millió forint fogyasztóvédelmi bírságot szabott ki az MNB. A vizsgálat fő fókusza a társaság alkuszi működésének, illetve biztosítási szakmai szabályoknak való megfelelésének vizsgálata volt, tekintettel arra, hogy az Alkusz vizsgált időszakra vonatkozó értékesítési tevékenysége jelentős, szinte 100 százalékos eltolódást mutatott egy biztosító irányában. Az Alkusznak ügyfelei megbízásából kellett volna – kellő számú ajánlatot összehasonlítva – a legjobb életbiztosítást megtalálni, ezzel szemben összesen két biztosító termékeit mutatta be, s jellemzően csak egyiküket kínálta, lényegében annak ügynökeként eljárva.

2021 elején lezárult a szlovákiai székhelyű NOVIS Biztosító – amely határon átnyúló tevékenység keretében nyújt szolgáltatást – esetében a nemzetközi együttműködésben indított vizsgálat. Ennek megállapításai elsősorban a tartalékok számításával kapcsolatos, valamint azok dokumentáltságának hiányosságai, nem megfelelő aktuáriusi funkció, illetve a prudens személy elvét nem teljesítő befektetések voltak.

A 2021-es évben indított eljárások esetében továbbra is kiemelt jelentőséget kapott a biztosítási szektort érintő új, a biztosítás értékesítésről szóló irányelv (IDD¹⁷) szerinti előírások maradéktalan implementálása, kiemelten a termékfelügyelési- és irányítási rendszerre vonatkozó előírások, valamint a KID dokumentumok vizsgálata. Az idei évtől fokozott figyelem irányul a biztosítók IFRS17-re való felkészülésére, illetve a Minősített Fogyasztóbarát Otthonbiztosítások megfelelőségének ellenőrzésére. Vizsgálni fogja az MNB a KGFB díjkalkulációk biztosításmatematikai megalapozottságát és a unit-linked eszközalapok befektetési tranzakcióinak célszerűségi, piacszerűségi és költséghatékonysági aspektusait. Az informatika területén prioritást kapott az elavult IT rendszerek ellenőrzése.

A biztosítási engedélyezés területén 2021 első negyedév kiemelkedő eseménye volt a Wáberer Hungária Biztosító Zrt.-ben történő minősített befolyásszerzés engedélyezése. A biztosításközvetítői piacon két független biztosításközvetítő kapott engedélyt a tevékenysége megszüntetésére (CEEMA Risk Pénzügyi, Kockázatkezelési Tanácsadó Alkusz Zrt. és START-R Biztosítási Alkusz Kft.) és a Smart Global Consulting Kft. részére az MNB új független biztosításközvetítőt (alkuszi) engedélyt adott.

2021 első negyedévében az MNB publikálta a fogyasztók és a közvélemény minél pontosabb és átláthatóbb tájékoztatását szolgáló, új KGFB indexét. Az index az egyedi használatú (nem flottás), normál üzemmódú és szerződésű (pl. nem taxi) személygépkocsik kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási (KGFB) díjának alakulását mutatja az MNB által működtetett, a biztosítók adatszolgáltatásán alapuló tételes KGFB szerződés- és káradatbázis (KKTA) segítségével. A nominális díjváltozást jelző mutatószámán túl az MNB publikálta a biztosítási adóval és a károk alakulásával korrigált indexet is. Az egyéb, döntően nem lakossági használatú járműtípusok esetében az átlagdíjak éves változásáról tett közzé adatokat a jegybank a honlapján. A jövőben negyedévente fogja publikálni az adatokat az MNB.

A Minősített Fogyasztóbarát Otthonbiztosítás termék koncepció keretében már 6 biztosító rendelkezik minősítéssel és további pályázat bírálása zajlik, így a piacon meghatározó részesedéssel rendelkező intézményeknél már elérhetők a magasabb szolgáltatási szinttel rendelkező fogyasztóbarát termékek. 2021. márciusától az MNB honlapján elérhető ingyenes kalkulátor is támogatja az ügyfelek számára a fogyasztóbarát otthonbiztosítások közti tájékozódást. Az online felületen a minősített fogyasztóbarát lakáshitel és személyi hitel után az otthonbiztosításoknál is kiválasztható az ügyfelek számára leginkább megfelelő termék, mely az adott biztosítónál megköthető.

¹⁶ A vizsgálat 2020. december 31-i döntéssel zárult, de a határozat közzététele 2021. január 12-én történt.

¹⁷ IDD Insurance Distribution Directive – az Európai Parlament és Tanács 2016/97. számú irányelve a biztosítási értékesítésről

PÉNZTÁRI PIACI FELÜGYELETE

Az MNB a pénztárak esetében összesen 4 prudenciális vizsgálatot zárt le. A vizsgálatok során továbbra is a belső kontrollrendszerek hatékonyságára, az üzleti modell megalapozottságára, a befektetési politika megfelelőségére és annak a tényleges eszközösszetétellel való összhangjára irányul kiemelt figyelem. Középpontba került továbbá a TKM_{NYP}^{18} mutató számítás alátámasztásának ellenőrzése, az elavult IT rendszerek vizsgálata, valamint a pénztári portfóliókat érintő nagyobb kockázatvállalások monitorozása is, kiemelt fókusszal az ingatlanbefektetésekre. Bírság kiszabására a pénztárak esetében elsődlegesen a tagdíj nemfizetéssel kapcsolatos alapszabályi rendelkezésekre, az informatikai biztonságra, a tagokkal való elszámolásokra és a nyújtott szolgáltatásokra vonatkozó, valamint az ügyféltájékoztatást, panaszkezelést érintő jogszabályi előírások megsértése következtében került sor.

Folyamatban lévő célvizsgálat keretében a jegybank felügyeleti biztost rendelt ki a Tempó Egészség- és Önségélyező Pénztárhoz, aki a vizsgálat lezárásáig vagy az intézmény már elhatározott beolvadásáig segíti a pénztár működési kiadásainak ésszerűsítését, valamint gondoskodik a gazdálkodási és könyvviteli nyilvántartások szabályos vezetéséről, illetve a megbízható felügyeleti adatszolgáltatásról.

A 2021-es évben is megjelentek az MNB honlapján az önkéntes nyugdíjpénztárak 2020. évi hozamaira, valamint a 10 és a 15 éves átlagos hozamrátaira vonatkozó adatok¹⁹. Az önkéntes nyugdíjpénztárak 4,13 százalék - záró vagyonnal súlyozott - átlagos nettó hozamot értek el 2020-ban. Az inflációs hatást (2,7 százalék) figyelembe véve ez nettó 1,39 százalékos reálhozamnak felel meg, tehát a jelenlegi gazdasági helyzetben is sikerült szektorszinten infláció feletti hozamteljesítményt elérniük a pénztáraknak.

TŐKEPIAC FELÜGYELETE

Az MNB a befektetési vállalkozások és alapkezelők esetében összesen 4 prudenciális vizsgálatot zárt le. A lezárt felügyeleti vizsgálatok az intézmények széles körét érintő, rendszerszintű problémára utaló megállapítást nem tártak fel. A lezárt vizsgálatok közül kiemelendő a CIB Bank Zrt. ellenőrzése során feltárt jelentős, ügyféltájékoztatási és felügyeleti adatszolgáltatási gyakorlatra kiterjedő hiányosság, mely okán 40 millió Ft bírság került kiszabásra.

Prudenciális felügyelési szempontból érdemi változást jelent a befektetési szolgáltatók működésében a 2021 júniusától alkalmazandó IFR/IFD szabályozás²⁰, amely a tőkekövetelmények és tőkeszámítási előírások módosítását hozza magával. Az intézmények ezen új szabályok alkalmazására történő felkészülése jelenleg is zajlik.

A befektetési szolgáltatók prudenciális felügyelete keretében az MNB továbbra is prioritásként kezeli az ügyfélkövetelések és -állományok biztosítottságának védelmét. Ezen cél érdekében, folyamatos felügyelés keretében az MNB napi szinten ellenőrzi a pénz- és értékpapírfedezettséget.

A befektetési alapkezelők prudenciális felügyelésében 2021 első negyedéve során továbbra is kiemelt figyelmet kapott a befektetési alapok likviditásának fenntartása. Az MNB fokozottan ellenőrizte az egyik legkockázatosabb szegmenst: a nyilvános nyíltvégű ingatlanalapok piacát. A likviditási kockázatokra több prudenciális megbeszélés keretében is felhívta az alapkezelői szektor figyelmét. Mindezek mellett megkezdődött a felkészülés a fenntarthatósággal kapcsolatos közzétételekről szóló uniós rendelet (SFDR²¹) 2021. március 10. napjától alkalmazandó előírásainak végrehajtására. A fenntarthatósági szempontok beépülése mellett az átfogó vizsgálatokban változatlan hangsúly helyeződik a befektetési döntéshozatalra, a megbízáskezelésre, a költségek ellenőrzésére, a back-office folyamatokra, valamint a belső védelmi vonalak – így különösen a megfelelési terület – működésére.

¹⁸ Teljes Költségmutató Nyugdíjpénztár

¹⁹ <https://www.mnb.hu/letoltes/kozvetetel-honlapra-1.pdf>

²⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/2033 rendelet (2019. november 27.) a befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről és az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/2034 irányelve (2019. november 27.) a befektetési vállalkozások prudenciális felügyeletéről

²¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/2088 RENDELETE (2019. november 27.) a pénzügyi szolgáltatási ágazatban a fenntarthatósággal kapcsolatos közzétételekről

A MiFID II irányelv²² befektetővédelmi előírásainak való megfelelés ellenőrzése folyamatos fókuszát képezi az MNB felügyeleti tevékenységének. Ennek részeként az MNB 2020-ban fogyasztóvédelmi témavizsgálatot indított a befektetési termékek alkalmasságának értékelése témakörében, amely vizsgálat első tapasztalatait 2021 első negyedévében jelezte az érintett cégek felé. 2020 negyedik negyedévében az MNB – tapasztalva a jelentős szórást mutató piaci gyakorlatokat – vezetői körlevelet adott ki az utólagos költségtájékoztatás megvalósításával kapcsolatos elvárásairól, amelynek piaci szereplők általi alkalmazása 2021 első és második negyedévében fog megvalósulni. A fogyasztóvédelmi felügyelés részeként az MNB folyamatosan erősíteni kívánja a külföldi, különösen a tőkeáttételes befektetéseket kínáló szolgáltatók magyarországi – internetes – megjelenésének monitoringját, az ügyféltájékoztatás szempontjából káros gyakorlatok kiszűrése érdekében.

PIACFELÜGYELET ÉS KIBOCSÁTÓI FELÜGYELET

Az MNB összesen 5 piacfelügyeleti eljárást zárt le a tárgynegyedévben, és ezek keretében összesen 121 millió forint bírságot szabott ki. Az MNB február 22-én zárta le piacfelügyeleti eljárását az F-hold Kft. tevékenységének vonatkozásában, amely során megállapítást nyert, hogy az F-hold Kft. 2010. április 30. és 2019. április 30. napja között kelt szerződések alapján 6 természetes és 16 jogi személynek összesen mintegy 1,8 milliárd forint összegű kölcsönt nyújtott 242 esetben. A jegybank a piacfelügyeleti eljárás lezárásával véglegesen megtiltotta az F-hold Kft.-nek a jogosulatlan pénzügyi szolgáltatási tevékenység folytatását, valamint az engedély nélkül végzett tevékenység folytatása okán az F-hold Kft. vonatkozásában 100 millió forint összegű piacfelügyeleti bírság kiszabásáról döntött.

A piacfelügyeletet érintő prioritások között továbbra is kiemelkedik az engedély és bejelentés hiányában végzett tevékenységek időben történő felismerése és velük szemben a rendelkezésre álló eszköztárral végrehajtott hatékony fellépés. A jogosulatlanul, engedély nélkül szolgáltatást nyújtó szereplők tevékenységének visszaszorítása ugyanis mind a felügyelt intézmények, mind az adott szolgáltatást igénybe vevő ügyfelek szempontjából kiemelt jelentőséggel bír a pénzügyi szektor védelmének, sokkellenálló képességének növelése terén. A piacfelügyeleti tevékenység másik jelentős szegmensét a piaci visszaélések elleni küzdelem teszi ki. A MAR²³ – folyamatos felügyeleti tevékenységhez hasonlító (tehát nem formális piacfelügyeleti eljárások lefolytatásához kötött) – eszköztárát folyamatosan alkalmazza az MNB a tőkepiaci visszaélések monitorozása és felderítése területén.

A nyilvános kibocsátók felügyelete során a jegybank alapvető célja a tájékoztatási kötelezettség megfelelő, önkéntes teljesítésére ösztönzés és a tájékoztatási kötelezettség teljesítésének hatékony ellenőrzése, szükség esetén kikényszerítése. A kibocsátók közzétételeinek ellenőrzése során kiemelt figyelmet érdemelnek azok, amelyek működése kapcsán tőkepiaci visszaélések gyanúja merül fel és piacfelügyeleti intézkedések meghozatala szükséges. A kibocsátói folyamatos felügyelés keretében az MNB előtérbe helyezte a folyamatos felügyelést és ennek keretében a rendelkezésre álló eszköztár minél szélesebb körű, és minél inkább valós idejű használatát. A jegybank több eszközzel támogatta a nyilvános értékpapír kibocsátókat, hogy tájékoztatási kötelezettségüknek a jogszabályi előírásoknak megfelelően tegyenek eleget, a preventív jellegű intézkedések és az MNB szolgáltatói szerepkörének erősítése érdekében. Ezek közül kiemelendők például a rendszeresen szervezett kibocsátói workshopok, a folyamatos felügyelés keretében nyújtott adminisztrációs és közzétételi segítségnyújtás, illetve körlevelek kiküldése (pl. tájékoztatás az ESEF²⁴ kötelező alkalmazásának halasztásáról) a piac megfelelő tájékoztatása a felügyeleti elvárások tekintetében. Ennek köszönhetően 2021 első negyedévében folyamatos felügyelés során 30 esetben megkereséssel, illetve nyilatkozattételre felhívással élt az MNB a kibocsátók, részvényesük vagy könyvvizsgálók felé, valamint rendszeres szakértői egyeztetésre került sor.

Befektetőket védő üzeneteket jelentet meg a jegybank a legismertebb internetes keresőportálon a pénzügyi csalók hirdetései mellett. A kampány nyomán immár tízezernyi ügyfél ellenőrizte a jegybank gyanús cégeket felsoroló „feketelistáját”. Az MNB 2020. november óta folytat világhálós fogyasztóvédelmi kampányt a leggyakrabban használt keresőprogramon, az interneten hirdető jogosulatlan, engedély nélküli befektetési szolgáltatók, magánszemélyek ellen. Ennek keretében a befektetők által gyakorta keresett kulcsszavaknál adott esetben a csalók hirdetései közvetlen közelében az MNB

²² Az Európai Parlament és a Tanács 2014/65/EU IRÁNYELVE (2014. május 15.) a pénzügyi eszközök piacairól, valamint a 2002/92/EK irányelv és a 2011/61/EU irányelv módosításáról

²³ Az Európai Parlament és a Tanács 596/2014/EU Rendelete (2014. április 16.) a piaci visszaélésekről (piaci visszaélésekről szóló rendelet)

²⁴ Európai Egységes Elektronikus Formátum (European Single Electronic Format)

befektetővédelmi tájékoztatóinak elérhetősége is megjelenik. A lakosság tényleges keresései nyomán öt hónap alatt ezek immár 170.000-szer jelentek meg az érintett fogyasztók monitorjain.

INFORMATIKAI FELÜGYELÉS

2021. január 1-ével hatályba lépett az informatikai rendszerek védelméről szóló felülvizsgált MNB ajánlás²⁵ és a távmunka és távoli hozzáférés informatikai biztonsági követelményeiről szóló MNB ajánlás²⁶. Az ajánlások alkalmazásával kapcsolatban számos konzultációt és előadást tartottak az MNB szakértői, hogy a felügyelt intézmények számára könnyebb legyen az ezeknek történő megfelelés.

Az első negyedévben 3 intézménynél lezárult a PSD2 szerinti számlainformációs szolgáltatókat érintő informatikai téma-vizsgálat. Összességében megállapítható, hogy a szolgáltatók technológiailag jól felkészültek, a jogszabályi megfelelés tekintetében pedig fejlődő tendenciát mutatnak.

PÉNZMOSÁS ÉS TERRORIZMUS-FINANSZÍROZÁS MEGELŐZÉSÉVEL ÉS MEGAKADÁLYOZÁSÁVAL, VALAMINT A VAGYONI- ÉS PÉNZÜGYI KORLÁTOZÓ INTÉZKEDÉSEK VÉGREHAJTÁSÁVAL KAPCSOLATOS FELÜGYELETI TEVÉKENYSÉG

2021 első negyedévében 1 témavizsgálat zárult le (a csoportpolitika végrehajtása a hazai AML/CFT keretrendszerben), amely során az MNB a vizsgált intézményeknél nem tárt fel jogsértést, így a vizsgálatot megszüntető végzésekkel lezárta. A jegybank több, a felügyelete alá tartozó pénzügyi vállalkozás esetében folyamatos felügyelet keretében vizsgálta, hogy a szolgáltatók eleget tesznek-e a pénzmosás megelőzésre és a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtására vonatkozó jogszabályokban előírt kötelezettségüknek, azaz, hogy határidőben eleget tettek-e a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Irányítás Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda felé történő bejelentésére vonatkozó jogszabályi kötelezettségüknek. A vizsgálat során az MNB több esetben is a kijelölt személyek bejelentésének hiányát állapította meg, ezért 5 pénzügyi vállalkozás esetében hozott felügyeleti bírságot tartalmazó határozatot. Egy intézmény esetében pedig nyomon követés alapján korábban lezárt témavizsgálatban hozott határozatban szereplő – a bejelentések teljeskörű és haladéktalan megtételét, valamint pénzügyi információk egységhez való továbbítását lehetővé tevő belső szabályrendszer és kontrollpontok kialakítására irányuló – kötelezés nem megfelelő teljesítése miatt hozott az MNB bírság intézkedést tartalmazó határozatot.

A pénzmosás és terrorizmus-finanszírozás megelőzésével (AML/CFT²⁷), valamint a vagyoni és pénzügyi korlátozó intézkedések végrehajtásával kapcsolatos vizsgálatok és a témát érintő egyéb hatósági feladatok folyamatosan kiemelt figyelmet kapnak. A kidolgozott módszertan szerint az MNB beazonosítja – a folyamatosan aktualizált és bővített minőségi és mennyiségi kockázati tényezők figyelembevételével – a felügyelt intézményeknél fennálló pénzmosási, valamint terrorizmus-finanszírozási kockázatokat, és azokat a rendelkezésre álló egyéb információkkal együtt elemzi, értékeli. A felügyeleti eljárások célját és ütemezését a felügyeleti kockázatértékelés alapján határozza meg a jegybank. Az EBA²⁸ iránymutatásainak megfelelően az AML/CFT módszertan és a rendszeres adatszolgáltatás reformját követően módosult a kockázatértékelés, az AML/CFT vizsgálati eljárásrend és a kézikönyv. Az AML/CFT vizsgálatok célja a hiányosságok, sérülékenységek azonosítása mellett, a hatékonyság vizsgálata, illetve a kockázatok lehetséges okainak feltárása és megértése. Az AML/CFT vizsgálatok kiterjednek arra is, hogy egy adott jogsértés vagy szabálysértések sorozata miért következett be, vagy egy adott jogsértés jelezheti-e a szélesebb körű rendszerbeli vagy belső kontrollhiányosságokat. Jelentős figyelmet kap a felügyelt intézmények vezetőinek tájékoztatása a vizsgálatok során azonosított AML/CFT kockázatokról. Kiemelt szerepet kapott a folyamatos felügyelet, amelynek eredményei támogatják a vizsgálatokat és a felügyeleti kockázatértékelés felülvizsgálatát.

²⁵ 8/2020.(VI.22.) MNB ajánlás az informatikai rendszerek védelméről

²⁶ 12/2020.(IX.6.) MNB ajánlás a távmunka és távoli hozzáférés informatikai biztonsági követelményeiről

²⁷ Anti-Money Laundering/Combating the Financing of Terrorism

²⁸ European Banking Authority

ÜGYFÉLSZOLGÁLATI TEVÉKENYSÉG

Az MNB-hez az első negyedévben 6882 ügyfélszolgálati megkeresés és kérelem érkezett. Az ügyfélszolgálat 4780 telefonos megkeresést fogadott, míg személyesen 172 alkalommal keresték fel az MNB ügyfélszolgálati irodáját. Az ügyfélszolgálat 380 pénzügyi fogyasztóvédelmi kérelmet regisztrált, és e-mailben 1550 megkeresés érkezett. Az ügyfélszolgálati tapasztalatok alapján a megkeresések és kérelmek szektor szerinti megoszlása érdemben nem változott a megelőző negyedévekhez képest, így az ügyféljelzések legnagyobb arányban a pénzügyi piacot (58%), valamint a biztosítási piacot (19%) érintették. Az ügyfelek leggyakrabban hitelezéssel, nem-életbiztosításokkal, valamint behajtással és követeléskezeléssel kapcsolatos kérdéskörökkel fordultak a jegybankhoz.

Az MNB ügyfélszolgálatán a bejelentett járványügyi korlátozó intézkedések következtében 2021. március 8. napjától átmenetileg szünetel a személyes ügyfélfogadás.

AZ MNB ZÖLD PROGRAMJA

Az MNB március elején közzétette Zöld Pénzügyi Jelentését²⁹, amely helyzetképet mutat a magyar pénzügyi rendszer környezeti fenntarthatóságáról. A dokumentum célja az átláthatóság növelése és a piaci informáltság erősítése, hogy ezáltal minden érintett pontosabban érthesse az éghajlatváltozás és egyéb környezeti kihívások pénzügyi vetületeit.

Az MNB vezetői körlevélben³⁰ tájékoztatta a magyarországi pénzügyi szervezeteket a fenntarthatósággal kapcsolatos közzétételekről szóló új uniós rendelet alkalmazásával kapcsolatos felügyeleti álláspontokról, elvárásokról a jogalkalmazás kiszámíthatóságának növelése és a jogszabály egységes alkalmazásának elősegítése érdekében. A körlevél egyrészt szektorokon átvívelő (általános), másrészt szektorspecifikus (alapkezelői, biztosítói, pénztári és közvetítői relevanciájú) rendelkezéseket egyaránt tartalmaz.

²⁹ www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/zold-penzugyi-jelentes

³⁰ <https://www.mnb.hu/letoltes/129526-3-2021-sfdr-vezetoi-korlevel.pdf>

4. Szanálás

SZANÁLÁSI TERVEZÉS ÉS SZANÁLHATÓSÁG ÉRTÉKELÉSE, MREL-KÖVETELMÉNY

Az MNB, mint csoportszintű szanálási hatóság az éves ütemtervnek megfelelően a jelentős határon átnyúló tevékenységet végző magyarországi székhelyű bankcsoport esetében folytatódott a szanálhatóság értékelésére irányuló eljárás, amelyhez kapcsolódóan felülvizsgálatra kerül a csoportszintű szanálási terv és azzal párhuzamosan a konszolidált és egyedi a szavatolótőkére, a leírható, illetve átalakítható kötelezettségekre vonatkozó minimumkövetelmények (MREL-követelmény). A szanálási kollégium keretében bemutatásra kerültek a szanálhatósági értékelés tapasztalatai, következtetései. A szanálási terv és a szanálhatóság értékelése, valamint az MREL-követelmények együttes döntések keretében fognak elfogadásra kerülni az év folyamán. A szanálhatósági értékelés annak vizsgálatát jelenti, hogy egy jövőbeni válsághelyzet esetén vannak-e jelentős akadályai az adott intézménynél vagy csoportnál követendő válságkezelési stratégiának (felszámolás vagy szanálás).

Az Egységes Szanálási Testület (Single Resolution Board – SRB), mint a legjelentősebb bankuniós székhelyű intézmények, illetve bankcsoportokért felelős szanálási hatóság vezetése alatt álló szanálási kollégiumokban is folytatódott a szanálási tervezési, valamint a szanálhatóság értékelésével összefüggő munka, ennek keretében az MNB, mint a bankuniós anyavállalatok magyarországi székhelyű leányvállalataiért felelős szanálási hatóság kidolgozta és indoklással ellátva bocsátotta az SRB rendelkezésére az érintett leányvállalatok egyedi MREL-követelményeire vonatkozó javaslatait.

2020. december 26-án hatályba lépett a szanálási törvénynek³¹ az európai szanálási irányelv³² módosításait átültető rendelkezései. Az MNB a törvénymódosítással összhangban felülvizsgálta és közzétette az MREL-követelmény számítási módszertanára és a megfelelés egyes kérdéseivel foglalkozó szakmapolitikai anyagát (MREL-policy) annak érdekében, hogy elősegítse az érintett intézmények számára a jogszabályi követelményeknek történő megfelelést.

KOLLEKTÍV PÉNZALAPOKKAL KAPCSOLATOS FELADATOK, A SZANÁLÁSI ALAP TAGINTÉZMÉNYEINEK RENDSZERES ÉVES DÍJFIZETÉSE

Az MNB képviselői továbbra is aktívan részt vesznek a Szanálási Alap és az Országos Betétbiztosítási Alap igazgatótanácsainak munkájában. 2021. I. negyedévében az MNB folytatta a Szanálási Alapba fizetendő rendszeres éves díjak meghatározására vonatkozó előkészületeket az intézmények által teljesített adatszolgáltatásokban foglalt információk feldolgozásával.

NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS, RÉSZVÉTEL AZ EURÓPAI UNIÓS SZABÁLYOZÁSI KÖRNYEZET ALAKÍTÁSÁBAN

Az MNB európai uniós projekt keretében, előadás-sorozat tartásával, széles körű szakmai tapasztalatait megosztva segíti egy nyugat-balkáni ország szanálási hatóságát a szanálási keretrendszere kiépítésében. A projekt előre láthatóan 2021. II. negyedévében zárul le.

³¹ A pénzügyi közvetítőrendszer egyes szereplőinek biztonságát erősítő intézményrendszer továbbfejlesztéséről szóló 2014. évi XXXVII. törvény

³² A hitelintézetek és befektetési vállalkozások helyreállítási és szanálási keretrendszerének létrehozását célzó az Európai Parlament és Tanács 2014/59/EU irányelve

2021. január 22-én az Európai Unió Hivatalos lapjában kihirdetésre került a valamennyi tagállamban közvetlenül alkalmazandó európai uniós rendelet a központi szerződő felek helyreállítási és szanálási keretrendszeréről, ehhez kapcsolódóan az MNB szakértői már több éve aktívan részt vesznek az Európai Értékpapírpiaci Hatóság (European Securities and Markets Authority – ESMA) munkacsoportjában a kapcsolódó alsóbb szintű jogszabályok kidolgozása érdekében. Emellett az MNB szakértői továbbra is résztvevői az Európai Bankhatóság szanálási tervezéssel és a szanálási eszközök gyakorlati alkalmazásának kérdéseivel foglalkozó munkacsoportjainak, valamint részt vállalnak a bankszanálás terén megszerzett tapasztalataik beépítésével az Európai Biztosítás- és Foglalkoztatói Nyugdíjfelügyeleti Hatóságnak (European Insurance and Occupational Pensions Authority - EIOPA) a biztosítók szanálási keretrendszerének jövőbeni kiépítését célzó munkájában.

5. Nemzetközi tartalékok

2021 első negyedévének végén az MNB nemzetközi tartalékainak nagysága 32,0 milliárd euro volt, ami 1,7 milliárd euro csökkenést jelent a 2020 év végi 33,7 milliárd eurós értékhez képest.

A nemzetközi tartalékok alakulását elsősorban az alábbi tételek befolyásolták az elmúlt negyedév során:

Az Államadósság Kezelő Központ (ÁKK) adósság törlesztési célú tételei (többek között a március 22-i 30 milliárd névértékű japán yen és a március 29-i 1,5 milliárd lejáratkori névértékű amerikai dollár kötvénylejáratok) illetve a Magyar Államkincstár (MÁK) devizakiadásai összességében mintegy 2,2 milliárd euróval mérsékeltek a devizatartalékot.

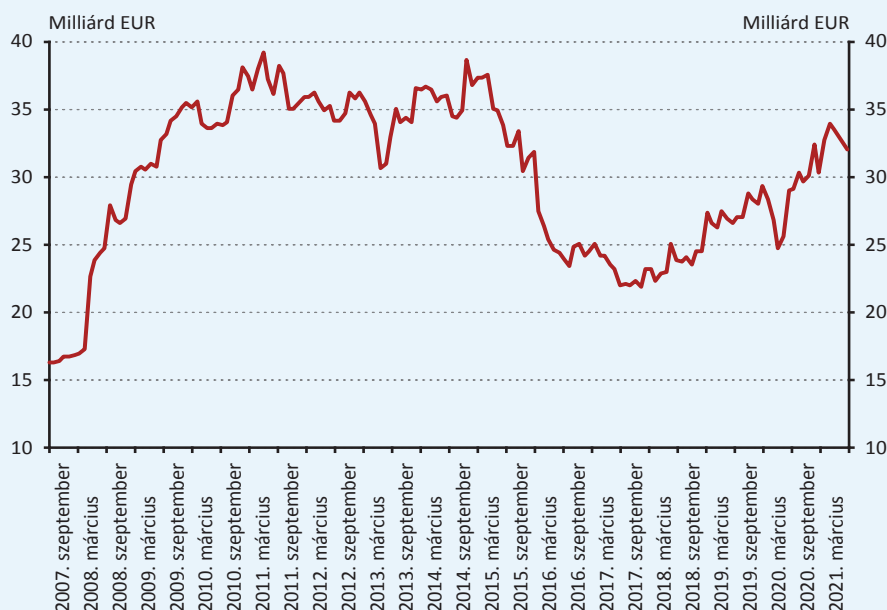
A forint- és devizalikviditást nyújtó swap tenderekhez, illetve a Növekedési Hitelprogram harmadik szakaszának devizapilléréhez köthető pénzmozgások összesített hatása is csökkentő tényező volt nettó 160 millió euro értékben.

A tartalékok növekedése irányába hatott az Európai Bizottságtól ebben a negyedévben érkezett mintegy 700 millió euro összegű nettó transzfer.

A negyedév végén meghirdetett eurolikviditást nyújtó swaptenderek finanszírozásához az MNB igénybe vette a nemzetközi szervezetekkel kötött repo keretszerződéseit. A bankrendszernek nyújtott swap- és a finanszírozásul szolgáló repo ügyletek értéke közötti eltérés átmeneti hatással volt a tartalékszint alakulására.

Az MNB hosszú távú nemzet- és gazdaságstratégiai céljait szem előtt tartva 31,5 tonnáról 94,5 tonnára emelte Magyarország aranytartalékát. A döntésben fontos szerepet játszott a koronavírus járvány időszakában kibontakozó új kockázatok kezelése is. A globálisan megugró államadósságok vagy az inflációs félelmek megjelenése tovább erősítik az arany nemzetstratégiai jelentőségét, menedékeszköz szerepét és értékmegőrző funkcióját. Magyarország az 56. helyről a 36. helyre ugrott a nemzetközi rangsorban az aranytartalék mérete alapján, míg a kelet-közép-európai régióban a 6. helyről a 3. helyre javította pozícióját.

5. ábra
A nemzetközi tartalékok nagyságának alakulása
(milliárd EUR)

Forrás: MNB.

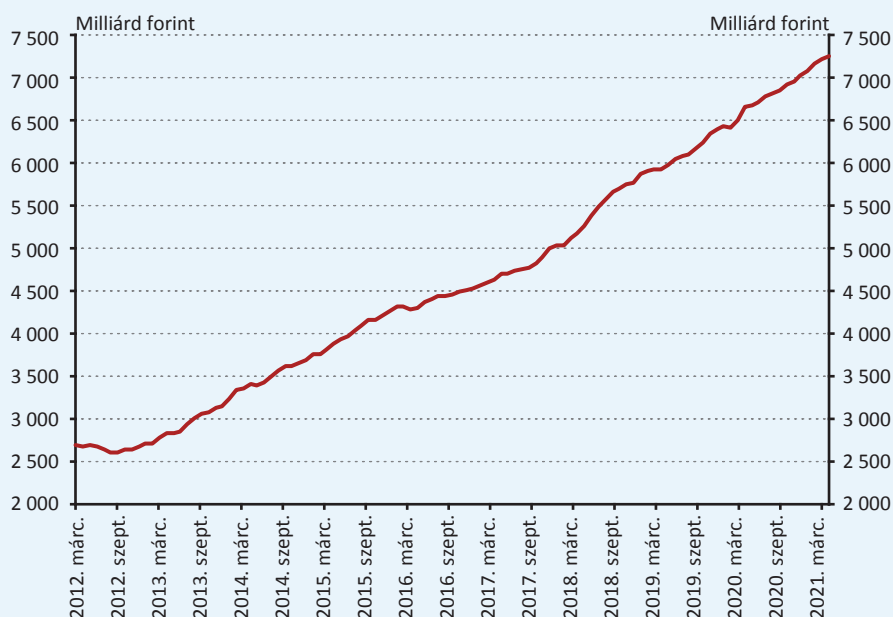
6. Készpénz-logisztikai tevékenység

A FORGALOMBAN LÉVŐ KÉSZPÉNZ

A forgalomban levő készpénzállomány átlagos értéke 2021. első negyedévében 11,5 százalékkal haladta meg az előző év azonos időszakának adatát, így 2021. március 31-én 7 265,5 milliárd forintot tett ki. A növekedés erőteljes mértéke továbbra is a koronavírus-járvány első hulláma kor, 2020. márciusban tapasztalt kiugró keresleti sokk következménye. 2021. március hónaptól a készpénzkereslet éves alapon mért növekedési üteme egyértelműen lassult.

6. ábra

A forgalomban lévő készpénz értéke a gazdaságban

Forrás: MNB.

A FORGALOMBAN LÉVŐ BANKJEGYEK ÉS ÉRMÉK

3. táblázat

Forgalomban lévő bankjegyek és érmék³²

(2021. március 31-i és 2020. március 31-i adatok)

Bankjegyek	2021				2020			
	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)		Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	mrd forint	mennyiség	érték	millió darab	mrd forint	mennyiség	érték
20 000 forint	253,5	5 069,6	42,8	70,7	229,8	4 596,7	41,4	69,9
10 000 forint	182,1	1 821,4	30,8	25,4	168,7	1 687,4	30,4	25,7
5 000 forint	29,4	146,9	5,0	2,0	30,8	153,8	5,5	2,3
2 000 forint	23,9	47,8	4,0	0,7	24,8	49,6	4,5	0,8
1 000 forint	69,8	69,8	11,8	1,0	68,8	68,8	12,4	1,1
500 forint	33,0	16,5	5,6	0,2	31,9	15,9	5,8	0,2
Összesen	591,6	7171,9	100,0	100,0	554,8	6572,3	100,0	100,0
Érmék	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)		Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	mrd forint	mennyiség	érték	millió darab	mrd forint	mennyiség	érték
	millió darab	mrd forint	mennyiség	érték	millió darab	mrd forint	mennyiség	érték
200 forint	171,1	34,2	8,0	41,7	164,7	32,9	8,1	42,0
100 forint	215,4	21,5	10,1	26,3	206,9	20,7	10,2	26,3
50 forint	211,0	10,5	9,9	12,9	200,7	10,0	9,9	12,8
20 forint	389,9	7,8	18,3	9,5	366,0	7,3	18,1	9,3
10 forint	434,2	4,3	20,4	5,3	413,5	4,1	20,4	5,3
5 forint	708,3	3,5	33,3	4,3	674,5	3,4	33,3	4,3
Összesen	2 129,8	82,0	100,0	100,0	2 026,3	78,5	100,0	100,0

Forrás: MNB.

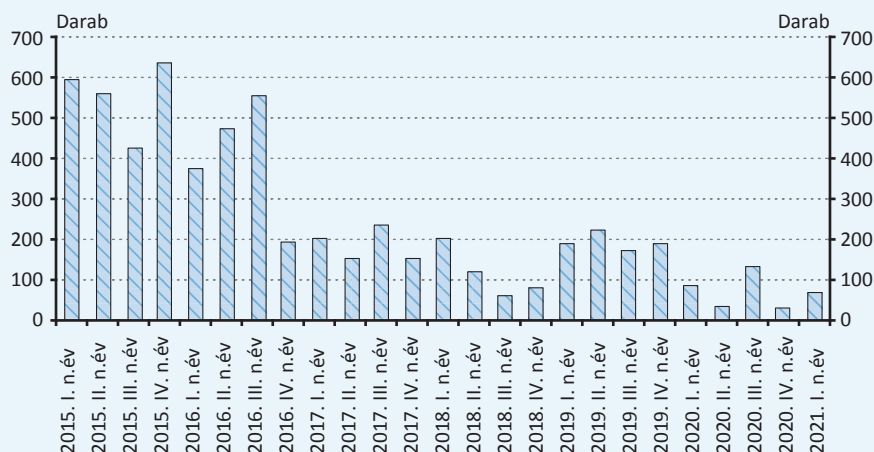
A forgalomban lévő bankjegyek értéke 7 171,9 milliárd forint, mennyisége 591,6 millió darab volt 2021. március 31-én. Ez értékben 9 százalékos, a mennyiséget tekintve pedig 7 százalékos növekedést jelent az előző év azonos időszakához képest. A növekedés a húszézer, tízezer, az ezer és az ötszáz forintosok esetében volt jelentősebb, ugyanakkor az ötezer és kétezer forintosok esetében kis mértékű csökkenést tapasztalhattunk. A forgalomban lévő érmék értéke 82 milliárd forint, mennyisége 2 129,8 millió darab volt 2021. március végén. Ez értékben és mennyiségben is átlagosan 5 százalékos növekedést mutat a 2020. március végi értékhez képest. A forgalombővülés valamennyi címetet érintette. Lényeges tapasztalat, hogy 2020 folyamán az érmekezeslet a koronavírus-járvány okozta negatív hatások következtében jelentősen visszaesett, az érmeállomány elmúlt években tapasztalt bővülési üteme megtorpant, ez a folyamat 2021. első negyedévében is érzékelhető volt.

A KÉSZPÉNZHAMISÍTÁS MEGELŐZÉSÉT, VISSZASZORÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ TEVÉKENYSÉG

2021 első negyedévének végéig a készpénzforgalomból 64 darab forinthatamisítvány került kiszűrésre. Ez az adat a forinthez hasonló nemzeti valuták sorában továbbra is igen kedvezőnek tekinthető. A lefoglalt forint hamisítványok döntő többsége a 20 000 és a 10 000 forintos bankjegyek közül került ki. A hamisítások módszereit változatlanul az irodai sokszorosító eszközök (színes fénymásológépek, printerek) használata jellemzi. A rátekintésre esetenként megtevesztőnek bizonyuló hamisítványok, mind egyszerű érzékszervi vizsgálatokkal (tapintással, fény felé tartva átnézetben vagy mozgatóval), mind pedig a pénztárakban alkalmazott kombinált UV-A és UV-C lámpa alatti ellenőrzéssel kiszűrhetők.

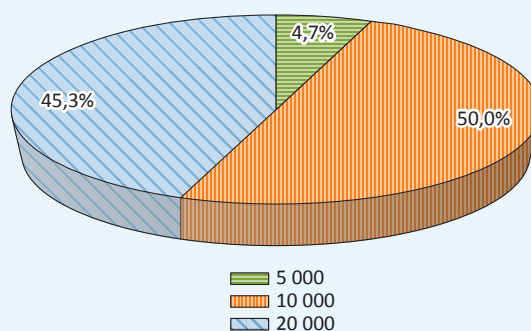
³³ A táblázat nem tartalmazza a jegybank által kibocsátott emlékérmék és emlékbankjegyek állományát, melyek névértéken a forgalomban lévő fizetőeszközök közé tartoznak.

7. ábra
A forint hamisításának negyedévenkénti alakulása

Forrás: MNB.

8. ábra
A forintbankjegy-hamisítványok címletenkénti megoszlása 2021. I. negyedévben

Forrás: MNB.

A jegybank szakértői 5537 darab különböző valutahamisítványt, ezen belül 5511 darab hamis eurobankjegyet vizsgáltak meg 2021. március végéig. Fontos megjegyezni, hogy a forgalomból kiszűrt eurobankjegyek számában bekövetkezett növekedés jelentős része, mindössze egy visszaéléshez volt kapcsolható, mely vonatkozásában a rendőrségi büntetőeljárás jelenleg is zajlik. Így a teljes hazai készpénzforgalmat vizsgálva továbbra is megállapítható, hogy a hamis valuták előfordulása nem tekinthető számottevőnek.

MÓDOSULTAK AZ ÉRMEUTÁNZAT-KÉSZÍTÉS SZABÁLYAI

2021. április 1-jén lépett hatályba a forint- és az euróérmék utánzatáról szóló új 7/2021. (II. 25.) MNB rendelet (új érmeutánzat rendelet). A szabályozás módosítását elsősorban a forgalmi érme-emlékváltozatok utánzataira vonatkozó rendelkezések meghatározása, valamint a forintérme-utánzatok paramétereire vonatkozó korlátozó előírások kiegészítésének szükségessége indokolta, tekintettel az elmúlt évek során történt forgalmi érme-emlékváltozat kibocsátásokra és az új alapanyagú 100 forintos érme kibocsátására. Módosult továbbá a szabályozás abban a tekintetben is, hogy az új érmeutánzat rendelet az emlékérmék és a forgalmi érme-emlékváltozatok utánzataira vonatkozó – az utánzat méretétől, alapanyagának összetételétől és a rajta megjelenítendő egyedi képi elemektől függetlenül fennálló – engedélyeztetési kötelezettség időtartamát az adott forintérme kibocsátásától számított 20 évben határozza meg. Az új érmeutánzat rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszítette a 36/2014. (IX. 25.) MNB rendelet.

EMLÉKÉRME-KIBOCSÁTÁS

A Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény értelmében Magyarországon kizárólagosan az MNB jogosult bankjegy- és érmekibocsátásra – ideértve az emlékbankjegyet és az emlékérmét is, amelyek Magyarország törvényes fizetőeszközei, de nem szolgálnak forgalmi célokat. A Magyar Nemzeti Bank – a külföldi jegybankok gyakorlatával összhangban – azzal a céllal bocsát ki emlékérmeket, hogy az ország életében jelentős történelmi, kulturális és tudományos évfordulókról, eseményekről és személyekről az utókor számára maradandó formában állítson méltó emléket.

2014-től minden nemesfém-ből készült emlékérmét olcsóbb alapanyagú, színesfém változatban is kibocsát az MNB, ezzel kedvezve azoknak az érdeklődőknek, akik egy-egy téma művészi megvalósítását mérsékeltebb áron szeretnék megvásárolni. Emellett az MNB és a Magyar Pénzverő Zrt. a fiatalabb korosztály érme gyűjtési kedvét kívánja ösztönözni azzal, hogy számukra is megfizethetővé teszi az emlékérmeket. Így a nemesfém-ből kivitelezendő emlékérmek-témák a nemesfém érmék veretével azonos érme képpel, alacsonyabb – jellemzően 2000 forintos - névértékkel, színesfém változatban is elkészülnek.

A COVID-19 okozta helyzet miatt a tavalyi évi emlékérmek-kibocsátási programban szereplő XVI. Labdarúgó Európa-bajnokság, a XXXII. Nyári Olimpiai és XVI. Paralimpiai Játékok, Tokió; valamint az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus alkalmából megjelenő emlékérmek kibocsátása idén történik. Az MNB 2021. évi emlékérmek-kibocsátási programjának keretében az előzetes tervek szerint ezáltal összesen 18 tematikában várható kibocsátás.

Az idei év első negyedében egy tematikában, az „Országépítő királyok Árpád dinasztijából” sorozat első darabjaként I. Szent István tiszteletére történt emlékérmek-kibocsátás, mely három emlékérmek változatot foglal magába. A 2021. január 11-én megjelent emlékérmek az idei kibocsátási program legnagyobb értékű darabjának számít, mivel különlegesen magas névértékkel bíró arany emlékérmek kerül kibocsátásra, annak ezüst és színesfém változataival együtt.

EMLÉKÉRME-KIBOCSÁTÁS – I. SZENT ISTVÁN EMLÉKÉRME

A Magyar Nemzeti Bank államalapító uralkodónk tiszteletére Szent István király elnevezéssel 2021. január 11-én emlékérmeket bocsátott ki. Kivételesen alacsony példányszámban, 500 000 Ft névértékű arany, illetve az ismeretterjesztés érvényesülése érdekében magasabb példányszámban, 15 000 Ft névértékű ezüst és 3000 Ft névértékű színesfém változatok is megjelentek. A kibocsátással a jegybank egy új emlékérmek-sorozatot indított „Országépítő királyok Árpád dinasztijából” elnevezéssel, melynek célja, hogy a történelem-tudomány és a történelmi köztudat eltérő hangsúlyait közelítse egymáshoz. A korhű forrásmotívumokon alapuló emlékérmek grafikai terveit Tóth Zoltán ötvösművész készítette.

Az emlékérmek **előlapján** középen a Szent István király által – „Lancea Regis” felirattal – veretett dénár hátlapja alapján készült ábrázolás látható, melyet tíz darab keresztmotívum vesz körbe. A templomként értelmezhető éremképi elem utal Szent István államalapító és egyházépítő szerepére, pénzkibocsátói tevékenységére, míg a keresztmotívumok Szent István uralkodásának egyik legjelentősebb eredményét, a tíz egyházmegyéből álló magyar egyházszervezet kiépítését reprezentálják. Az emlékérmek felső részén, félköriratban a „MAGYARORSZÁG” felirat látható, az „500 000”, a „15 000”, illetve a „3 000” értékjelzés és a „FORINT” felirat az emlékérmek alsó részén helyezkednek el. A bal oldalon a „2021” verési évszám, a jobb oldalon a „BP.” verdejel olvasható. A verdejel különleges biztonsági elemet is tartalmaz, rajta a verdejel adott betűjével megegyező betűket ábrázoló mikroírás került elhelyezésre, mely legalább tízszeres nagyítás esetén látható.

Az emlékérmek **hátlapján** központi motívumként az 1031-ben eredetileg miseruhának készült koronázási palást Szent Istvánt ábrázoló részletének megjelenítése látható. A koronázási paláston látható motívum Szent István egyetlen fennmaradt korabeli ábrázolása, amelyen a koronás király baljában országalmával, jobbában hatalmi, királyi jelvényével, a lándzsával jelenik meg. Az emlékérmek alsó szélén félköriratban a „SZENT ISTVÁN KIRÁLY” felirat olvasható, az ábrázolás mellett, bal oldalon, egymás alatti vízszintes sorokban az „1000” és az „1038” felirat jelennek meg – utalva Szent István uralkodására. Az emlékérmek jobb oldalán a tervező Tóth Zoltán ötvösművész mesterjegye látható.

Mindhárom emlékérmek átmérője azonos, 34 mm, szélük sima, szélfelirattal ellátott. A sima széleken István király 1001-ben kelt pannonthalmi oklevélben szereplő megnevezése, a „STEFANUS SUPERNA PROVIDENTE CLEMENTIA UNGRORUM REX .” – azaz „István, a magasságbeli Gondviselő kegyelméből a magyarok királya” felirat fut körbe. Az 500 000 forintos címletű emlékérmek 999 ezrelék finomságú aranyból készült, súlya 31,104 gramm (1 uncia). A 15 000 forintos címletű

emlékérmé 999 ezrelék finomságú ezüsből készült, súlya – hasonlóan az arany változathoz - 31,104 gramm (1 uncia). A 3000 forintos színesfém változat réz (90%) és cink (10%) ötvözetéből készült, súlya 23,40 gramm. Az arany és ezüst emlékpénzekből tükörfényes (proof) kivitelben 500 és 5000 darab, a színesfém változatból 5000 darab bronzpatinázott változat kerül kibocsátásra.

I. Szent István király emlékérmék

Arany emlékérmé

Ezüst emlékérmé

Színesfém emlékérmé

7. Pénzforgalom és értékpapír-elszámolás

EGY ÉVES AZ AZONNALI FIZETÉSI RENDSZER.

A 2021 március 2-án egy éve, hogy sikeresen elindult az azonnali fizetési rendszer. A rendszer az indulás óta megfelelően működik. Az első egy évben közel 150 millió tranzakció teljesült azonnal 30 000 milliárd forintértékben. Egy átlagos munkanapon 400 ezer tranzakciót küldenek az ügyfelek a bankok között 64 milliárd forintértékben. Munkaszüneti napokon átlagosan 116 ezer tranzakció teljesül 9 milliárd forintértékben. A tranzakciók 99 százaléka öt, 96 százaléka (azaz közel 144 millió tranzakció) viszont már két másodpercen belül teljesült. Ez az arány havi bontásban egyre nő, amiből arra következtethetünk, hogy a tranzakciók feldolgozási sebessége egyre gyorsabb. Az azonnali fizetés bevezetése a lehető legjobbkor történt a koronavírus-járvány fényében. A szolgáltatás alkalmazása a járvány szempontjából is biztonságos megoldás, mivel használatával fizikai jelenlét, közvetlen kapcsolat és a lakhely elhagyása nélkül is küldhető pénz a rokonoknak, ismerősöknek és pénzügyi partnereknek, illetve lehetővé teszi termékek és szolgáltatások vásárlását közvetlen fizikai érintkezés nélkül is. A kis összegű átutalási tranzakciók száma nagy mértékben növekedett az előző év azonos időszakához képest. A 10 ezer forint alatti tranzakciók száma 10 százalékkal, a 10 és 20 ezer közötti tranzakciók száma 5 százalékkal nőtt az előző év azonos időszakához képest. Ebből arra következtethetünk, hogy az azonnali fizetés bevezetésével és a koronavírus-járvány hatására a kis összegű korábbi készpénzes tranzakciók (például magánszemélyek, rokonok közötti tranzakciók, zsebpénz küldés, szolgáltatás fizetés, illetve számlafizetések) egy része már át is csatornázódott az azonnali fizetési rendszerbe.

2021 elején egyre intenzívebbé vált az alapszolgáltatásra épülő, innovatív fizetési megoldások fejlesztése is. Ez nagymértékben hozzájárulhat ahhoz is, hogy az online pénztárgép használatára kötelezetteket érintő, 2021. január 1-től hatályos jogszabályi előírás, miszerint kötelező az elektronikus fizetés lehetőségének biztosítása, teljesíthető legyen a lehető legtöbb esetben az azonnali fizetéssel is.

CENTRAL BANKING AWARD ODAÍTÉLÉSE AZ MNB-NEK

A Magyar Nemzeti Bank a hazai azonnali fizetési szolgáltatás nemzetközi színterén is egyedülálló létrehozása és bevezetésének sikere okán elnyerte a Central Banking 2020-as díját a pénzforgalmi és piaci infrastruktúra fejlesztésének kategóriájában.

A díjat alapító Central Banking Institute egy széles tagsági körrel rendelkező, egyedülálló szervezet a központi bankok számára, amely exkluzív betekintést nyújt a szektort, illetve a tagsági kört érintő főbb nemzetközi fejleményekbe, ezzel is hozzájárulva a nemzetközi információáramlás erősítéséhez és a folyamatos szakmai fejlődés elősegítéséhez.

TWINNING PROJEKT

Az MNB a lengyel és litván jegybankkal közösen részt vesz egy Európai Unió által szponzorált Twinning Projektben, amelynek a célja, hogy segítséget nyújtson az Ukrán Nemzeti Bank számára a saját azonnali fizetési rendszerük megtervezésében és kiépítésében. 2021 elején 2 szakértői munkacsoport megtartására is sor került online verzióban, amelynek a keretein belül feltérképezésre került az ukrán pénzforgalmi ökoszisztéma, a kapcsolódó szabályozási keretrendszer, valamint az azonnali fizetési szolgáltatás implementálásának lehetősége. Mindezek mellett a lengyel és litván kollégákkal párhuzamosan a magyar szakértők is több előadást tartottak a hazai azonnali fizetési megoldás fő jellemzőinek, illetve sajátosságainak bemutatásával, valamint a rendszer kiépítéséhez kapcsolódó technológiai részletekkel kapcsolatban, amely támpontot nyújt az ukrán jegybanki szakértők számára az irányvonal meghatározása tekintetében.

A PSD2 ALKALMAZÁSÁNAK FŐ FÓKUSZA 2021 ELSŐ NEGYEDÉVÉBEN A FIZETÉSI KÁRTYÁKKAL KEZDEMÉNYEZETT ELEKTRONIKUS FIZETÉSI MŰVELETEK ERŐS ÜGYFÉL-HITELESÍTÉSE

Az idei évtől a fizetési kártyával kezdeményezett online fizetések terén is kötelezően alkalmazandó a jogszabályi előírásoknak teljes mértékben megfelelő erős ügyfél-hitelesítés.

Az MNB rendelkezésére álló eddigi adatok alapján a szektor alapvetően felkészült. A kivételi szabályok alkalmazása lehet még szokatlan, vagy nem kellően ismert az ügyfelek számára, azaz amikor a fizetési művelet során mégsem kérnek tőlünk további hitelesítési elemet az internetes vásárlások során.

Az érintett fizetési műveletek ráadásul sok esetben határon átnyúló fizetések, több esetben előfordul, hogy a külföldi érintett számlavezető, vagy az online kereskedő felkészületlensége okoz fennakadást, illetve egyes nemzeti hatóságok adtak engedményeket, annak ellenére, hogy az Európai Bankhatóság (továbbiakban: EBH) ezt kimondottan ellenezte. Az MNB a pénzforgalmi ellenőrzések során az első negyedévből is kiemelt figyelmet fog fordított a jogszabály megfelelő alkalmazására.

Tekintettel arra, hogy uniós szinten nem minden érintett készült fel maradéktalanul az EBH újabb adatszolgáltatást rendelt el a 2021-es adatokra vonatkozóan, ezért az MNB ismét a folyamatos felügyelés keretében határozattal rendkívüli adatszolgáltatást ír elő, melynek előkészítő munkáit már az első negyedévben megkezdte.

MNB AJÁNLÁS AZ „AKADÁLYOZÁS” TÉMAKÖRÉBEN

Az MNB a tavaly publikált vezetői körlevelét³⁴ MNB ajánlás formájában kívánja közzétenni „A Nyílt Bankolás akadályozása” címmel, amelynek szövegszerű javaslata az első negyedévben elkészült, illetve az érintett pénzforgalmi szolgáltatók számára is kiküldésre került véleményezésre. Az Ajánlásban az MNB megfogalmazta részletesen az elvárásait és a jó gyakorlatnak tekintendő megoldásokat a nyílt bankolással kapcsolatban.

Az érintettekkel való egyeztetéseket az MNB megkezdte az első negyedév során és hamarosan kiadja és publikálja az ajánlást.

AZ EBH FELSZÓLÍTÁSA AZ „AKADÁLYOZÁS” TÉMAKÖRÉBEN

2021 első negyedévében az EBH felszólította a nemzeti hatóságokat, így az MNB-t is, hogy hozzanak felügyeleti intézkedéseket a PSD2 irányelv és a kapcsolódó részletszabályok szerinti fizetési számlákhoz való hozzáférés, az API-khoz való hozzáférés akadályainak felszámolása érdekében.

Az API-k tényleges technikai működésének ellenőrzését is célzó szektor szintű vizsgálatot az MNB megkezdte.

PÉNZFORGALMI ÁLLÁSFOGLALÁSOK ÉS ELLENŐRZÉSEK

Az első negyedév során az MNB pénzforgalmi szolgáltatóktól, egyéb vállalkozásoktól és természetes személyektől érkezett megkeresések alapján közvetlenül 8 pénzforgalmi tárgyú állásfoglalást, illetve szakmai véleményt adott ki, melyek közül a Magyar Bankszövetség és több pénzforgalmi szolgáltató ismételt megkeresésére adott állásfoglalások a 2021. április 19-től alkalmazandó, a pénznemek közötti átváltási díjakkal kapcsolatos ügyféltájékoztatásra vonatkozó előírások értelmezésére irányultak.

2021 első negyedévben pénzforgalmi ellenőrzés tárgykörben két új hatósági eljárást indított a jegybank.

³⁴ A vezető körlevél ide kattintva érhető el.

PÉNZFORGALOMMAL ÉS FIZETÉSI RENDSZEREKKEL KAPCSOLATOS PUBLIKÁCIÓK, KONFERENCIÁK, SZAKMAI ELŐADÁSOK, KONZULTÁCIÓK ÉS SAJTÓTÁJÉKOZTATÓK

A bankközi jutalékok szabályozásának magyarországi hatásairól készített cikk a Journal of Banking Regulation márciusi számában jelent meg *The impact of policy effects on the Hungarian payments card market* címen.

Az MNB az azonnali fizetés bevezetésének első évfordulójának alkalmából több előadást és sajtótájékoztatót is tartott.

8. Az MNB statisztikai tevékenysége

MONETÁRIS ÉS PÉNZÜGYI STABILITÁSI STATISZTIKA

Az MNB havonta publikálja a hitelintézetek összevont mérlegének főbb számait. A 2021. februári adatok alapján készített statisztikák 2021. április 1-jén jelentek meg.

A szezonálisan nem igazított tranzakciós adatok szerint a 2020. december - 2021. február időszakban a háztartások nettó hitelfelvevők voltak, míg a nem pénzügyi vállalatok hitelei csökkentek.

A háztartások hitelei tranzakcióból eredően mindhárom megfigyelt hónapban nőttek, a szektor nettó hitelfelvétele ebben az időszakban összesen 177,7 milliárd forintot tett ki. A 44/2019 (III.12.) Kormányrendelet alapján a lakossági ügyfelek számára a babaváró támogatáshoz kapcsolódóan nyújtott hitelek (továbbiakban: babaváró hitelek) tranzakciója 119,4 milliárd forint volt a megfigyelt időszakban.

A nem pénzügyi vállalatok hitelei esetében a 2020. decemberi csökkenés, valamint a 2021. januári és februári növekedés eredőjeként 33,0 milliárd forinttal csökkent tranzakcióból eredően az állomány.

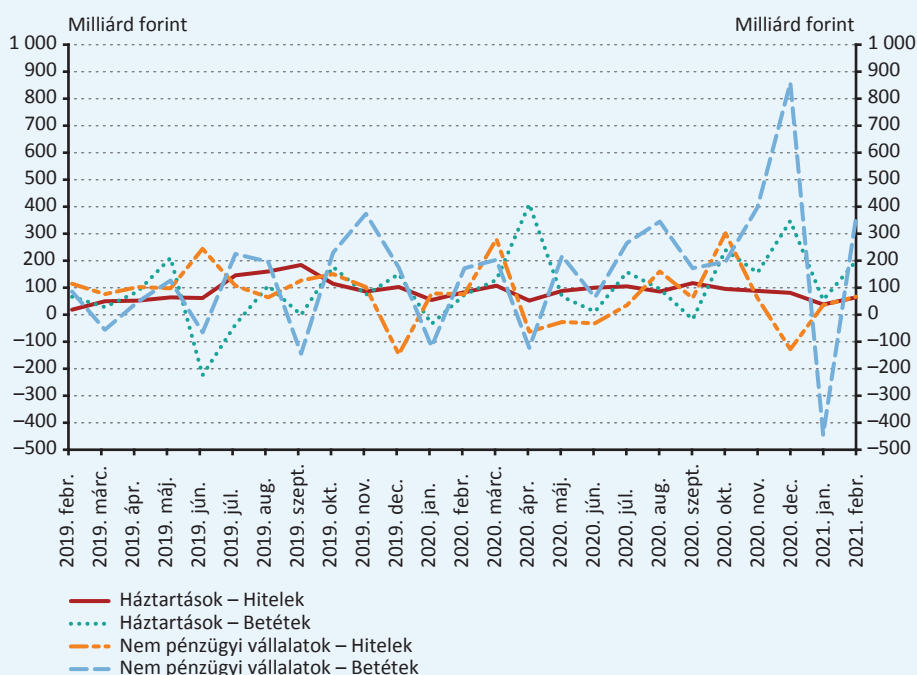
A 2020. december – 2021. február időszakban a háztartások és a nem pénzügyi vállalatok egyaránt növelték betéteik állományát.

A háztartási szektor esetében tranzakcióból eredően mindhárom hónapban nőtt az elhelyezett betétek állománya, összesen 591,4 milliárd forintos növekedés jellemezte az időszakot.

A nem pénzügyi vállalatok esetében 2020. decemberben és 2021. februárban nettó betételhelyezés, míg 2021. januárban nettó betétkivonás volt megfigyelhető, aminek eredőjeként összesen 764,6 milliárd forinttal nőtt a szektor betétállománya tranzakcióból eredően.

9. ábra

A háztartások és a nem pénzügyi vállalatok hitel- és betéttranzakciói a szezonálisan nem igazított adatok alapján

Forrás: MNB.

Szintén 2021. április 1-jén jelent meg a háztartási és a nem pénzügyi vállalati hitel- és betétkamatlábakról szóló havi sajtóközlemény.

A közzétett adatok szerint a vizsgált időszak (2020. december – 2021. február) alatt a háztartások által elhelyezett forintbetétek átlagos kamatlábai csökkentek, míg az eurobetétek esetében nem történt változás az előző negyedévhez viszonyítva³⁵. A háztartásoknak nyújtott forint lakáscélú hitelek átlagos hitelköltség mutatója csökkent, míg a személyi hitelek vizsgálva – elsősorban a 2020. március 18. után kötött fedezetlen fogyasztási hitelszerződésekre vonatkozó, 2020. december 31-ig érvényes kedvezményes THM kormányrendeleti előírás hatásának megszűnése miatt – jelentős emelkedés volt tapasztalható a megfigyelt időszakban. A vizsgált negyedévben a babaváró hitelek új szerződéses összege 127,4 milliárd forint volt.

A nem pénzügyi vállalati szektor esetében a forintbetétek átlagos kamatlábai lényegében nem változtak, míg az eurobetétek kamatlábai emelkedtek az előző negyedévhez képest. A forint- és eurohitelek esetében egyaránt a kamatlábak emelkedése volt megfigyelhető.

FELÜGYELETI STATISZTIKA

Az MNB 2021. március 11-én interaktív formában publikálta a hitelintézetek összesített prudenciális adatait 2020 év végéig bezárólag tartalmazó sajtóközleményt.

Az MNB által felügyelt hitelintézeti szektor konszolidált eszközállománya 2020 IV. negyedévében 5,4%-kal, 60.609 milliárd forintra nőtt, ami az egy évvel korábbi értéknél 22,5%-kal magasabb. Decemberben jelentősen változott a bankrendszer struktúrája. A Magyar Bankholding Zrt irányítása alá került 3 bankcsoport, így a koncentráció növekedett. Ezt a változást azonban csak a 2021. évi I. negyedéves publikációban fogjuk megjeleníteni, a szektor szintű adatok jobb elemezhetősége érdekében az idősorban most még utolsó alkalommal a holdingszinten konszolidált adatok helyett a három bankcsoport adatai külön szerepelnek. A szektor szintű adatsor összeállításánál figyelembe vett felügyelt hitelintézetek köre ezáltal nem változott. A két legjelentősebb eszköztípus, a hitelállomány és a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok állománya közel azonos arányban, 4,4%-kal, illetve 4,5%-kal nőttek 2020 IV. negyedévében, az egész éves növekményük pedig 22,7%, illetve 23,3%. A teljes forrásállományból az előző negyedév végén 81,1%-kal részesedő betétállomány a tárgyidőszakban 6,5%-kal emelkedett, év végére elérve a 81,9%-os részesedést.

A bankszektor konszolidált szinten 2020-ban elért nettó eredménye az előző évhez képest majdnem felére, 390 milliárd forintra csökkent. A teljes hitelállomány NPL-rátája³⁶ 2020 IV. negyedévében – minimális mértékben – ismét csökkent, 3,8%-ról 3,6%-ra. Egy évvel korábban a szektor szintű NPL-ráta még 4,1% volt. Az alacsony nem teljesítési arányok fennmaradásához hozzájárult, hogy a bruttó hitelállomány egy jelentős részére a járványhelyzettel összefüggő törlesztési moratórium vonatkozik. A járványhelyzet gazdasági hatásaival összefüggésben az értékvesztés és céltartalék (ÉV&CT) állományának utóbbi években tapasztalható csökkenő trendje 2020-ban megfordult, minden negyedévben emelkedett. Az I. pilléres tőke megfelelési mutatók 2020-ban 0,1 – 0,3 százalékponttal növekedtek az előző év végi értékeikhez képest. Szektor szinten az I. pilléres teljes tőke megfelelési index (TMI) a tárgyévben 230%-ról 234%-ra nőtt. A szektor likviditási helyzete, mind a hitel/betét (H/B) mutatót, mind a likviditásfedezeti rátát (LCR) tekintve 2020-ban jelentős mértékben javult: az évek óta csökkenő LCR mutató 57,3 százalékponttal emelkedett, a H/B mutató pedig 7,5 százalékponttal csökkent.

A hitelintézetek nem konszolidáltan számított eszközállománya 2020-ban a konszolidált szintű eszközállománnyal szinte azonos mértékben, 22,9%-kal nőtt, a negyedév végén elérve a 53.066 milliárd forintot. A hitelállomány 16,3%-kal nőtt, ezen belül a belföldi nem pénzügyi vállalkozásoknak nyújtott hitelek állománya 12,8%-kal, a háztartásoké 15,3%-kal. A belföldi nem pénzügyi vállalkozásoknak és a háztartásoknak nyújtott hitelek állománynövekedésében szerepet játszott a törlesztési moratórium is. Az ügyfelek betétállománya 2020-ban 23,2%-kal nőtt, év végén a kötelezettségek (idegen források) 62,7%-át tette ki. A hitelintézetek nem konszolidáltan számított 2020-as nettó eredménye 212 milliárd forint volt, ami 42,1%-a az előző évi eredménynek.

³⁵ A kamatláb ebben az elemzésben a teljes vizsgált időszakra vonatkozó átlagkamatlábát jelenti.

³⁶ NPL – non-performing loan, nemteljesítő hitel

Az MNB 2021. február 26-án publikálta a pénztárak 2020. II. féléves prudenciális adatait és a kapcsolódó tájékoztatót.

Az önkéntes nyugdíjpénztárak által kezelt vagyon 1 625,2 milliárd forintot, a magánnyugdíjpénztárak által kezelt vagyon 275,9 milliárd forintot tett ki 2020. év végén. Az önkéntes nyugdíjpénztárak esetén 6,4%-os, a magánnyugdíjpénztárak esetén 2%-os növekedést mutat a kezelt vagyon a 2019. év végéhez viszonyítva. Az egészség- és önszegélyező pénztári intézménycsoport vagyona 6,4%-kal emelkedett. A pénztárak taglétszámában számottevő változás egyik pénztártípus esetében sem történt.

A biztosítók 2020.IV. negyedéves prudenciális adatait tartalmazó tájékoztató, interaktív formában 2021. március 4-én került publikálásra.

2020. IV. negyedév végén a biztosítóintézetek szerződésállománya meghaladta a 14,48 millió darabot, mely közel 1%-os emelkedést jelent az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A szektor 2020. IV. negyedéves díjbevétele 306,5 milliárd Ft volt, amely 6,3%-kal haladja meg az előző év ugyanazon időszakának értékét. A Szolvencia II kockázatalapú tőkekövetelmény szerinti, a szektor egészére az egyedi adatokból összesítve számított szavatoló tőke-feltöltöttségi szint 2020. IV. negyedévben 225,8%, mely az előző év azonos időszakához képest 20,9 százalékpontos növekedést mutat.

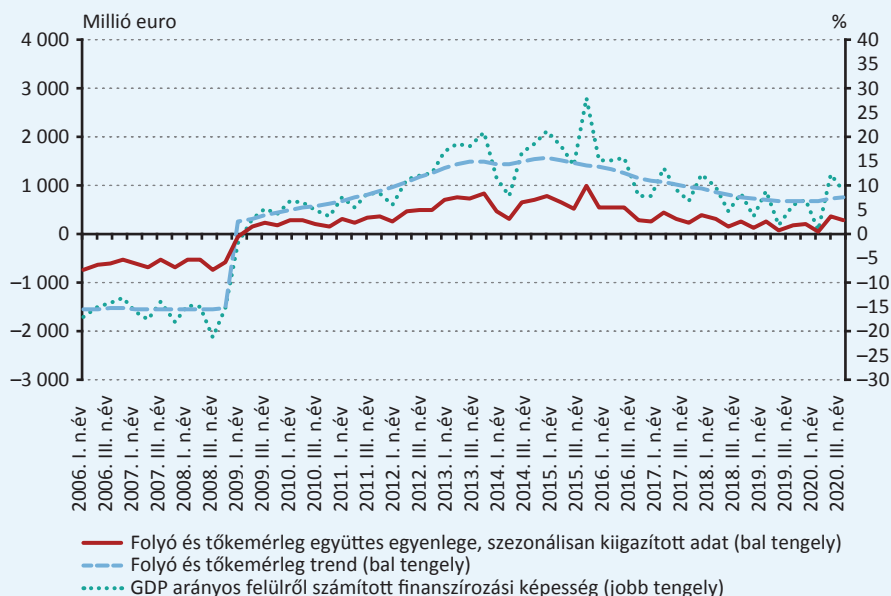
FIZETÉSIMÉRLEG-STATISZTIKÁK

Az MNB 2021. március 23-án első alkalommal publikálta a 2020. IV. negyedéves fizetésimérleg- és külfölddel szembeni állományi statisztikákat, valamint revideálta a 2017.- 2019. éves és a 2020. I-III. negyedéves adatokat.

2020 IV. negyedévében a külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség (a folyó fizetési mérleg és a tőkemérleg együttes egyenlege) kiigazítás nélküli értéke 967,7 millió euro volt (350 milliárd forint). A szezonális hatások kiszűrésével a mutató 861,5 millió euro (164 milliárd forint), a negyedéves GDP 2,5 %-a.

10. ábra

A külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség millió euróban (bal tengely) és a negyedéves GDP arányában (jobb tengely)

Forrás: MNB.

2020. december végén a jegybanki tartalékok értéke 33,7 milliárd euro volt. A közvetlentőke-befektetésen belül elszámolt adósságot nem tartalmazó nemzetgazdasági nettó adósságállomány 2020. december végén 10,8 milliárd euro (az utolsó négy negyedéves GDP arányában 8,0 %) volt.

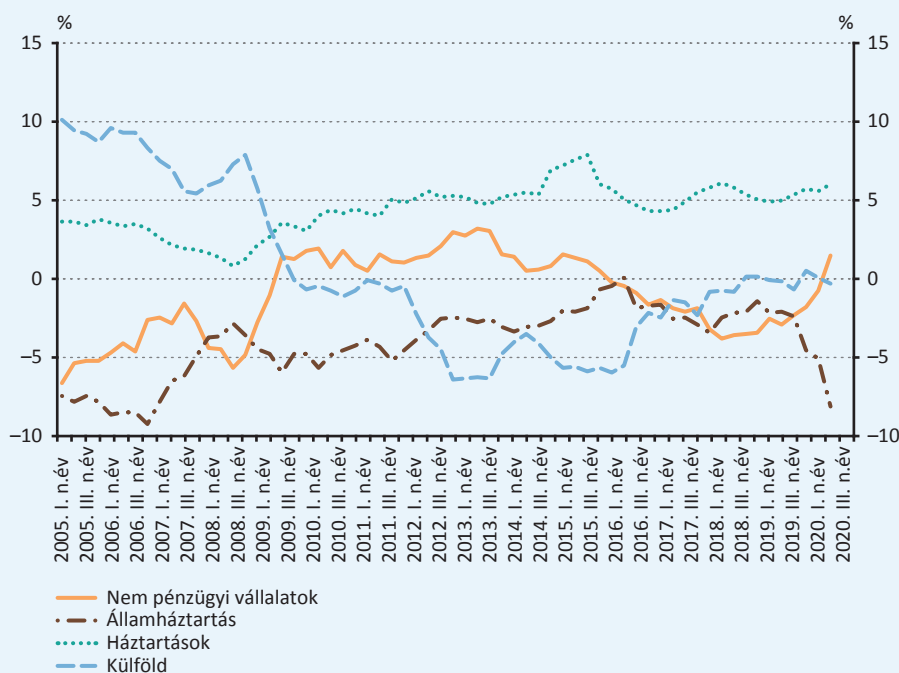
PÉNZÜGYI SZÁMLÁK

Az MNB 2021. március 31-én jelentette meg a 2020-ra vonatkozó teljes körű pénzügyi számlákat. A sajtóközlemény és a kapcsolódó adatsorok az államháztartási és a háztartási szektor előzetes pénzügyi számláinak frissítése mellett bemutatták a pénzügyi és nem pénzügyi vállalatok, a nonprofit intézmények, valamint a külföld Magyarországgal kapcsolatos pénzügyi vagyonát és finanszírozási folyamatait is.

Ennek alapján 2020-ban az államháztartás nettó finanszírozási igénye a GDP 8,1 %-át tette ki, a háztartások nettó finanszírozási képessége a GDP 6,1 %-át, a nem pénzügyi vállalatok nettó finanszírozási képessége a GDP 1,6 %-át, a külföld nettó finanszírozási igénye pedig a GDP 0,2 %-át érte el ebben az időszakban. 2020 végén az államháztartás bruttó, konszolidált, névértéken számításba vett (maastrichti) adóssága a GDP 78,5 %-a volt, az Eximbank tartozásaival együtt pedig 80,4 %-ot tett ki.

11. ábra
A fő szektorok nettó finanszírozási képessége a GDP arányában

(utolsó négy negyedév egyenlege/utolsó négy negyedév GDP-je)

Forrás: MNB.

A teljes körű pénzügyi számlák összeállításával egyidejűleg a Központi Statisztikai Hivatal a Pénzügyminisztériummal és a jegybankkal együttműködve elkészítette, és 2021. április 1-jén kiküldte az Európai Bizottságnak szóló EDP-jelentést, amely az államháztartás hiányára és adósságára vonatkozó fő statisztikai mutatókat tartalmazza. A jelentésben az Eurostat döntésének megfelelően az Eximbank is az államháztartás részeként kerül feltüntetésre, ami az államháztartás nettó finanszírozási igényét és maastrichti adósságát kismértékben módosítja. Az intézmények közötti munkamegosztás alapján az MNB az államháztartás pénzügyi vagyonával, az államadóssággal és az államháztartás finanszírozásával kapcsolatos adatösszeállítást és adatszolgáltatást végzi.

IDŐKÖZI JELENTÉS

2021. április 30.

Nyomda: Prospektus Kft.
8200 Veszprém, Tartu u. 6.

mnb.hu

©MAGYAR NEMZETI BANK

1054 BUDAPEST, SZABADSÁG TÉR 9.